

GRATIS

HET
kleine
HEELAL

LEMNISCAAT
60
JAAR

POLDER

STICHT

DE SCHRIJFPLEK VAN
Anna
van
Prag

Hoe ik
Per
ongeluk
een boek
schreef

DE
BIZARSTE
BEESTEN
OOIT

#5

8

LEMNISCAAT

zie je

OVERAL

COLOFON

STACH - het halfjaarlijkse jeugdboekenmagazine van Uitgeverij Lemniscaat
Nr. 5, eerste semester 2023

REDACTIEADRES: Lemniscaat bv., Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam
TELEFOON: 010-2062929, E-MAIL: stach@lemniscaat.nl
REDACTIE: Linda Bertens, Hindele Boas, Sebastiaan Brussee, Jesse Goossens,
Anna Jongeneel

VORMGEVING: Leon ter Molen, Marc Suvaal, Eveline Verburg
ILLUSTRATIE FIGUUR 'STACH' OP OMSLAG: Dirk van der Maat, uit: Koning van Katoren
AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE: Marieke ten Berge, Kees Daemen, Eline de Gans,
Gozert, Maude Guesné, Neeltje Hoube, Melissa Houben, Annet Huizing, Pieter
Koolwijk, Bente van der Made, Luca Mans, Annejan Mieras, Lisa Moorrees, Eva
Moraal, Nova Paradiso, Anna van Praag, Aidan Samani, Isa Schothorst, Andy
Shepherd, Koos Takkenkamp en groep 7 van de Kathedrale Koorschool in
Utrecht

www.lemniscaat.nl

Heb jij ook een Lemniscaat gezien? Stuur je foto dan naar stach@lemniscaat.nl

Hoi!

Jij kunt natuurlijk niet wachten om in deze nieuwe STACH te duiken. Waar ga jij beginnen? Met het interview met Annejan Mieras? Of ben je benieuwd naar de werkplek van Anna van Praag? Misschien ga je wel meteen aan de slag en volg je de tekeninstructies van Maude Guesné, maak je het verhaal van Annet Huizing af of begin je met puzzelen.

Je kunt natuurlijk ook wegdromen bij de drakenposter of een voorproefje lezen uit het nieuwste (en laatste) boek uit de serie over de jongen die draken kweekte. Of kijken wat Boswachter Bert doet met bizarre beesten. Of ontdekken wat voor boek Hans Sibbel (Lebbis) heeft geschreven - over vissen! Of huiveren bij de griezeligheden van het *Gruwelkabinet*. Of een stukje lezen uit *Winnen van de wereld*, *Jona*, *Winde Wildeling* en het *Moerasmonster*, *Heksenwinter*, leren over beren of haaien... er valt te veel te kiezen!

Doe dus maar eerst iets anders. Lemniscaat bestaat dit jaar **60 jaar**. Hoera, yeah, feest, taart en zo. Nou zijn wij benieuwd wat jullie de leukste Lemniscaatboeken vinden van die afgelopen 60 jaar. Ze mogen nieuw zijn of oud, misschien staan ze niet eens meer in de winkel en alleen in de kast van je grootouders, maar wat zijn jouw Lemniscaatlievelingsboeken? Stuur vóór 15 mei een top 1, top 2 of top 3 naar stach@lemniscaat.nl, dan plaatsen wij in het volgende nummer de Lemniscaat Top 60 volgens de lezers van STACH!

Doen! En daarna lezen ;-)

Jesse Goossens
Uitgever kinder- en jeugdboeken
Lemniscaat

INHOUD

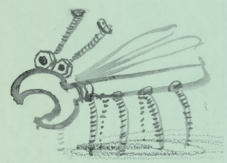
4	Isa en Bente interviewen Annejan Mieras	34	Heksenwinter
6	Het kleine heelal	36	Recepten uit... de Heksen-serie
8	Bevroren planeet	38	Winde Wildeling en het Moerasmonster
10	De schrijfplek van... Anna van Praag	40	Gruwelquiz
12	Jona	42	Gruwelkabinet
14	Recensies - deel I	44	Boswachter Bert
16	Het paspoort van... Andy Shepherd	46	Hoe vang je een grote vis?
18	Het beste boek voor de drakenkweker	48	Werken bij de uitgeverij... de uitgever
20	Polder	50	Poeppen beren in het bos?
22	Maak monsters, mensen en andere mormels	52	Boekzoekers... covers
24	Winnen van de wereld	53	Recensies - deel II
26	Ken je klassiekers... Oosterschelde windkracht 10	54	Alles wat je weet over haaien is FOUT!
28	De bizarste beesten ooit	56	Hoe ik per ongeluk een boek schreef
30	Tekenles van... Maude Guesné	58	Het winnende vervolgverhaal
32	Uithaalposter	60	Prijsvraag: maak het verhaal af van... Annet Huizing
		61	Puzzelpagina
		62	Van dwaallicht tot drakenkoning

>>'o

II

▶▶

Isa en Bente interviewen Annejan Mieras

Isa Schothorst en Bente van der Made uit groep 7 van de Vrijeschool Rotterdam-West lazen allebei *Homme en het noodgeval*. De auteur van het boek, Annejan Mieras, is leerkracht op hun school, dus ze konden gemakkelijk even bij haar langsgaan met een paar vragen. Het werd een dolle boel en Kees uit groep 8 maakte ondertussen wat foto's. 'Helaas' misten Isa en Bente door dit intermezzo wel een stuk van de rekenles...

Foto © Kees Daemen

Hoe past het in de week om auteur én juf te zijn?

Ik sta twee dagen in de week voor de klas, de rest van de tijd ben ik auteur. Dat past precies.

Je bent auteur en juf. Zou je andere boeken schrijven als je auteur en bakker zou zijn?

Bakboeken, misschien. Het schrijven van verhalen lijkt trouwens wel op broodbakken: ingrediënten mengen, eindeloos kneden, dubbelvouwen en uitrollen, laten rijzen, weer kneden en dan de oven in.

Heb je een lerarenopleiding gedaan en een schrijfopleiding?

Toen ik al bijna veertig was en genoeg huizen had ontworpen [Annejan studeerde eerst bouwkunde, red.], ging ik naar de pabo om juf te worden. Ondertussen volgde ik schrijflessen bij Benny Lindelauf. Pas na hele stapels halve verhalen lukte het me om een verhaal te schrijven dat echt afkwam. Dat werd *Portiek Zeezicht*.

Hoe oud was je toen dat boek klaar was?

Zo ongeveer een halve eeuw.

Ah, vijftig jaar dus. Dat is niet per se heel oud, maar... ook niet echt jong meer. Wanneer komt er een nieuw boek?

In maart verschijnt *Het kleine heelal*.

Kleine? Bijzondere titel. Waar gaat het boek dan eigenlijk over?

Vooral over het meisje Raaf, dat tijdelijk op een oude camping komt te wonen. En over sterren.

Hoelang heb je daaraan gewerkt?

Een jaar of drie. Ik ben niet zo'n snelle schrijver. Ik was eindeloos aan het herschrijven, schuiven en schrappen, oppoetsen en uitproberen. En soms moet het verhaal ook gewoon even 'rijzen' op een rustige plek.

Schrijf je met pen, typemachine of computer?

Ik begin altijd met vulpen, omdat de inkt daar zo fijn uitstroomt. Dan gaat het schrijven vanzelf. Als het verhaal langer wordt, zet ik het in de computer. Dan zijn 40.000 woorden wat makkelijker te overzien.

Wat vind je een leuk lettertype?

Ik denk die doorgestrepte letters van Pien, in *Homme en het noodgeval*. In de Duitse vertaling is dat doorstrepen met nog meer variatie gevoel gedaan.

Hoe krijg je ideeën voor een verhaal?

Nieuwe verhalen kunnen overal vandaan komen. Niet kant-en-klaar, vaak is alleen een beeld of woord genoeg om een verhaal te starten. Tijdens het schrijven gebruik ik ook van alles wat ik tegenkom, zie, hoor, herinner of lees. Daar maak ik dan wel altijd wat anders van. Dat is het leuke van verzinnen. Twee giechelende meisjes die vragen stellen, duiken misschien ooit in een verhaal van mij op als twee drakenkoppen die samen de slappe lach hebben.

Krijg je op school wel eens nieuwe ideeën voor een boek?

Vooral als er dingen mislopen. Als schrijver houd ik meer van problemen dan als juf. Lekkage bij de wc's, een juf die zich verslaapt, een voetbalruzie, een tierende meester: heerlijk.

Wanneer heb je het gevoel dat een boek af is?

Dat vind ik soms lastig aan te voelen. Meestal schrijf ik eerst te ver door en haal ik dan het laatste hoofdstuk weer weg. Lezers kunnen dat ook beter zelf verzinnen. De grote vragen zijn dan al wel opgelost.

Zijn er boeken of personages van andere schrijvers waarvan je denkt: had ik dat maar verzonnen?

De slinkers van Marloes Morshuis, de nuttige gedichten van Edward van den Vendel, de broers van Benny Lindelauf, de boeken van Derk Visser. En boomhutten, ministeries en Stampertjes en

vriendelijke reuzen. Maar die verhalen zijn vooral zo mooi geworden omdat ze bij die schrijvers passen. Iedere schrijver is op zoek naar zijn eigen verhalen.

Wie zijn je favoriete schrijvers?

Ik ben zelf niet zo'n goede lezer, maar bij de boeken van Hanna Kraan en Simon van der Geest gaat het lezen vanzelf.

Wil je nog iets vertellen?

Eerst een vraag: hoe laat begint jullie rekenles?

Sla gauw de pagina om voor een voorproefje

Wil jij ook je favoriete schrijver interviewen (en ben je niet ouder dan 14 jaar)? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscat.nl en wie weet kom je in het volgende nummer!

HET KLEINE HEELAL

Door de heg heen zie ik iets roods aankomen. Iemand in een rode jas met een winkelmandje en een wortel. 'De Geit!' fluister ik en ik duw Zoefs kop de goede kant uit. 'Wat komt die doen?'

Hoe dichterbij hij komt, hoe dieper wij wegzakken achter de leuning. Hij zou een half hoofd kunnen zien en wat graaiende pootjes, maar hij loopt zonder opzij te kijken voorbij. Waar gaat die Geit heen? Na de bocht stopt het Kometenlaantje.

Ik spring op. 'Sorry, Zoef. Ik moet er even uit.' Snel zet ik hem in zijn bak, schiet in mijn laarzen en gris mijn jas van de bank.

Na de laatste caravan gaat het asfalt over in een bospad. Het wordt steeds smaller en komt uit bij een klaphek met een blauw bordje erop. Alleen de schroeven glimmen, de rest van het bordje zit vol roestvlekken. VERBODEN TOEGANG VOOR ONBEVOEGDEN staat er in smalle, witte letters en daaronder wat kleiner: artikel 461 WETBOEK VAN STRAFRECHT. Volgens pap kun je die bordjes gewoon in de doe-het-zelfzaak kopen. En 'onbevoegden' klinkt niet erg streng. Ik duw tegen het hek en loop verder. Maar na twintig stappen sta ik toch weer stil. 'Wetboek van strafrecht' klinkt wél streng. Zou die Geit bevoegd zijn?

Met mijn ogen volg ik het spoor van platgelopen bladeren. Het bos heeft de Geit opgeslokt. Een woestijn, zou Miracle het noemen. Mijn vriendin kent nogal bijzondere woorden. Zoals 'barmhartig', 'addergebloed', 'glorie' en 'tof'. En ze is ook tof.

Hoog boven me klinkt een schorre kraai, verder is het verdacht stil. Wat zou er in artikel 461 staan?

Vlak voor het klaphek struikel ik over iets groots dat onder de bladeren ligt. Mijn handen zitten onder de blubber. 'Kak!' Weer opgekrabbeld zie ik dat het een mossige plank is. Met mijn voet duw ik hem ondersteboven en veeg ik de bosgrond weg. Er komen letters tevoorschijn. HET KOSMOSBOS. Het hout is met kleine, golvende hapjes om de letters weggestoken. Wat een werk voor zo'n stomme plank! Ik duw hem verder de greppel in en loop het smalle bospad terug.

Op het Kometenlaantje voel ik ineens de vroege schemer om me heen. Straks is het helemaal donker in het bos. Een rilling glijdt over mijn rug. Zou hij daarvoor die wortels eten? Volgens pap krijg je daar nachtopogen van. Maar wat doet die jongen in een donker bos?

De blauwe Berini staat onder het afdak voor de caravan. 'Ik miste je al. Was je op de vlucht geslagen?' vraagt mam als ik binnenkom. Ze heeft haar lila werkjasje nog aan en is de boodschappen uit haar bromfiets-tas in de keukenkastjes aan het proppen.

'Ik was even naar buiten.'

'En de tv? Had je die voor Zoef aan laten staan?'

'Stond die nog aan?'

'Ja, madam. Was je lang weg?'

'Alleen even het bospad op. Tot een hek met een bordje met verboden toegang.'

'Goed zo, dat bordje hangt er vast niet voor niks, Raaf.' Ze zet met een klap een doosje eieren op het aanrecht.

'Zijn wij onbevoegd?' vraag ik.

'Voorlopig wel. En onbezonnen,' zegt mam met iets scherp in haar stem.

'Onbezonnen?' herhaal ik, omdat ik dat woord niet ken.

'Soms,' antwoordt mam. 'Blijf daar in elk geval maar uit de buurt. We hebben al genoeg gedoe.'

Ik schop mijn laarzen uit en vraag dan: 'Met die lekkage?'

Mam wiegelt wild met haar hoofd. 'En school. En... gatver! Nóg meer lekkage.' Ze tilt twee druipende eieren uit het doosje en doet ze snel in een glas.

'Dan eten we er ook maar een uitsmijter bij,' moppert ze. 'Heb je sla voor Zoef?' vraag ik.

'Krulsla. Maar die moet meneer wel met ons delen,' zegt mam met een knisperende zak in haar hand. In haar andere hand houdt ze een zaklamp aan een hoofdband omhoog. 'En deze, voor als we achter de caravan moeten zijn voor de gasfles.'

'En saus?'

'Alle drie,' zegt mam. 'En sinas. Wil je vast een glaasje?'

Mam bakt de hamburgers en de eieren alsof ze in een restaurant werkt: alles met grote, snelle bewegingen en veel gespetter.

Ik kom naast het keukenblok staan en zeg: 'Er stond ook iets van wetboek en strafrecht.'

'Waar?' vraagt mam fel.

'Bij dat verboden-toegang-bordje.'

De sla die ze op de opengesneden broodjes schudt, vliegt over het hele aanrecht. 'Raaf, doe me een lol en ga ergens anders spelen. Misschien lopen daar wel wijnen of zo.'

Spelen klinkt ineens zo kinderachtig. Als iets voor kleuters. Iets uit de Tomatenstraat van vroeger. Ik trek de koelkast open om de tubes te pakken. Mayonaise, ketchup en curry. Ik hou van saus.

'Zullen we een keer op de bank eten?' vraag ik.

Mam lacht me uit. 'Boven op al die spullen?'

We eten aan tafel. Met veel saus en weinig woorden. Mam kauwt langzaam en staart door het uitpuilende raam naar het donker buiten.

Halverwege mijn uitsmijter-burger vraag ik: 'Wat is kosmos?'

'Kosmos?' Ze denkt even na. 'Veel. Iets met hemel, aarde, heelal en zo. Alles eigenlijk.'

'En Kosmosbos?' vraag ik.

'Geen idee. Hoezo?'

'Dat stond op een bord.'

'Waar?'

'Ergens.' Met mijn vinger lik ik de saus van mijn bord. 'Heeft pap nog gebeld?'

Mam stopt snel een pluk krulsla in haar mond. Als ze die eindelijk doorgeslikt heeft, gaat ze verder over haar makkers. Over de wandeling met eenbenige Eva en over de verhalen van meneer Hassan. Terwijl mam zijn huis poetst vertelt hij haar, soms half in het Perzisch, over een ver en happy vroeger. Met eindeloos veel broers en neven.

Als ze opstaat en de tafel begint af te ruimen, vraag ik weer: 'Heeft pap nog gebeld?'

'Raaf, nu even niet! Ik heb wel genoeg aan mijn hoofd.'

Mam bedoelt vast die schorsing, maar ik stroom vol met vragen. Hoe kan het dat pap al drie dagen onderweg is en dat hij niks van zich laat horen?

Uit:
Het kleine heelal
Annejan Mieras
€ 14,99 | 208 pag.
verschijnt in maart

BEVROREN LAND

OPMERKELIJKE OVERLEVERS

In het uiterste noorden van onze planeet, in de Noordpoolcirkel, kan de winter meer dan zes maanden duren. Op sommige plaatsen blijft de grond zeker negen maanden met sneeuw bedekt. Dit is de bevroren wildernis van de **TOENDRA** en de **TAIGA**. Wie zich hier durft te begeven, in de bittere kou, moet tot het uiterste gaan om te overleven.

Vlak onder de Noordelijke IJszee liggen de boomloze vlaktes van de toendra. De diepere grond is permanent bevroren, zodat er nauwelijks iets kan groeien. Alleen planten met ondiepe wortels, zoals korstmossen, grassen en mossen, kunnen zich aan de grond vastklampen.

Ten zuiden van de toendra maken de lege vlaktes plaats voor spichtige bomen die uiteindelijk uitgroeien tot de uitgestrekte **TAIGA** – een zee van lariksen en naaldbomen die buigen onder het gewicht van de sneeuw.

In het diepst van de winter is de taiga van Rusland koud en stil. Je zou bijna geloven dat hier alleen... spoken wonen. Een hongerige **AMOERPANTER** beweegt zich stiltejes door het bos. Hij hoort in de verte **KRAAIEN** krijsen. Hun roep kan hem naar een maaltijd leiden. Hij heeft geluk – ze hebben het karkas van een **SIKAHERT** gevonden. Het is een zeldzame kans voor deze zeldzaamste van alle grote katten.

Maar dit bos verbergt nog iets...

... een ander spook.

Een **AMOERTIJGER** heeft de kraaien ook gehoord en ook hij heeft honger. Hij heeft zijn merktekens overal in het bos achtergelaten – veel bomen en rotsen dragen zijn krassen of geur. En het luipaard heeft die waarschuwingen opgemerkt. Deze spoken delen dan wel hetzelfde bos, dezelfde bomen en dezelfde paden, maar ze zullen nooit dezelfde maaltijd delen.

De spoken van de taiga bewijzen dat niet alleen de sterkste bomen, maar ook de taaiste wilde dieren in deze wouden overleven. Welke andere geheimen zullen we nog vinden?

Uit:
Bevroren planeet. Frozen Planet II
Leisa Stewart-Sharpe & Kim Smith
Vertaald door Jesse Goossens
€ 16,99 | 64 pag.
verschijnt in februari

De schrijfplek van...

Anna van Praag

In elk nummer van STACH voelen we bekende schrijvers aan de tand: waar schrijven zij hun boeken het liefst? Juniorredacteur Nova (12) ging in Amsterdam op bezoek bij Anna van Praag om haar die vraag voor te leggen.

Hoe ziet je favoriete schrijfplek eruit? Is dat hier in Amsterdam, of ergens anders op de wereld?

Ik heb over de hele wereld gereisd. Ik heb in een land-
rover gewoond en in Spanje op een berg, maar mijn
liefelingsschrijfplek is nu in mijn huisje in Amsterdam.
Op de plek die je daar ziet, aan het oude bureautje van
'Grootje', mijn oma. Het is heel klein en eigenlijk ook te
laag, maar daar schrijf ik dus, met een kaarsje aan en
uitzicht op foto's van mijn moeder, mijn kinderen en mijn
beste vriendin, een paar mooie steentjes en andere ge-
luksbreng-dingetjes. Aan dat bureautje heb ik *Jona* ook
geschreven, mijn nieuwe boek.

Maar de schrijfplek is niet de enige plek waar je een
boek maakt. Het grootste werk van schrijven is het be-
denken. Ik had bijvoorbeeld bedacht dat *Jona* hier om
de hoek zou wonen. Het hofje waar hij woont, bestaat
echt. Ik ben daar een tijdje op een bankje gaan zitten,
om alleen maar naar dat hofje te kijken. Ook bij zijn
school heb ik een paar uur op een bankje gezeten, ge-
woon om het allemaal voor me te zien.

De dingen die ervoor zorgen dat het verhaal gaat
leven, kun je eigenlijk overal doen. Ik doe dat vooral
door veel te wandelen. Wat ik tijdens het lopen bedenken,

schrijf ik op in dit schriftje. Kijk, hier heb ik bijvoorbeeld
een hele stamboom getekend, want hoe dat allemaal zit
met die oma van *Jona* is best ingewikkeld. En ik schrijf er
vragen in als: 'Hoe oud ben je als je een profielwerkstuk
moet doen?' of 'Wist de vader Miriams geheim?'. Met
zulke vragen in mijn hoofd kan ik dagen nadenken en
research doen. En als mijn hoofd uiteindelijk ontploft van
al die dingen, ga ik schrijven.

Hoelang ben je bezig met dat onderzoeken en bedenken? Want dat is dus veel meer werk dan het schrijven zelf?

Het proces van het idee bedenken, het plan maken en
onderzoek doen duurt wel een jaar. Vervolgens schrijf
ik in een paar maanden de eerste versie op. Nadat de
uitgever er feedback op heeft gegeven, moet ik gaan
herschrijven en daar ben ik weer een paar maanden mee
bezig. En als het verhaal dan helemaal af is, gaat er nog
een eindredacteur door het boek heen. Die verbetert
eventuele taalfoutjes en zorgt ervoor dat alle zinnen
goed lopen. Je kunt dus makkelijk uitgaan van anderhalf
jaar. Hoelang je ermee bezig bent, hangt wel af van het
soort boek. *Jona* is best een ingewikkeld en spannend
verhaal, alles moest kloppen. Daar doe je dan wat langer
over.

En als het verhaal af is, wie mag het dan als eerste lezen?

In het geval van *Jona* was dat Jesse, de uitgever. De uit-
gever moet het verhaal tenslotte goed vinden en het ook
willen uitgeven. Ook komen altijd mijn kinderen aan de
beurt. Zij kunnen checken: klopt het wel met de leeftijd,
zitten er geen rare dingen of stomme moederwoorden
tussen? Inmiddels hebben ook collega-schrijvers en mijn
vriend Jan het gelezen. En mijn vriendin Bertien. Zij is
een wijze Joodse vrouw hier uit de buurt, van haar heb ik
veel hulp gehad bij de Joodse elementen in het verhaal.

Hoe ziet je werkdag eruit?

Ik houd heel erg van de ochtend. 's Ochtends snap ik al-
les nog, dan kan ik mooie woorden en zinnen bedenken.
Mijn ideale schrijfdag ziet er zo uit: ik word heel vroeg
wakker, spring uit bed, ren naar mijn computer en dan ga
ik – terwijl ik nog zo half dromerig ben – schrijven. In mijn
pyjama, met alleen een kop koffie en een kaarsje aan. Na
een uur of twee ga ik me maar eens aankleden. Daarna
kan ik nog ongeveer twee uur schrijven met diezelfde

energie en dan is het op. Ik kán dan nog wel schrijven,
maar geen heel mooie dingen meer maken.

Dus mijn schrijfdag duurt tot ongeveer 14.00 uur en
de middag heb ik dan voor lezingen, lesgeven, inter-
views (zoals nu) of ander werk.

We hadden het net over *Jona*. Ik mocht het al lezen voor dit interview, maar misschien kun je vast een beetje vertellen waar het over gaat?

Jona is een spannend verhaal over een familiegeheim en
een jongen die dat geheim gaat ontraadselen. Zijn de-
menterende oma heeft het steeds over een 'Simon', van
wie niemand weet wie het is. *Jona* gaat met zijn vrienden
op onderzoek uit en duikt in het verleden van zijn oma.
Het is een soort puzzel: als lezer kom je achter steeds
meer dingen die verborgen waren. Je gaat bijvoorbeeld
nadenken over: wat maakt een vader een vader? Het
gaat ook echt over geheimen.

Ja, ik vond het ook heel meeslepend en mysterieus! En waarom heb je geschreven over een Joods gezin?

Dat is inderdaad ook een thema. Ik ben zelf half Joods,
maar niet Joods opgevoed. En als er ergens in je afkomst
iets 'anders' is, ben je daar vaak wel in geïnteresseerd.
Toen ik zo oud was als jij was ik er heel erg mee bezig,
voelde ik me bijvoorbeeld ook heel verwant met Anne
Frank. Ik heb daar in mijn eerdere boeken nooit iets mee
gedaan, maar nu dacht ik: laat ik maar eens gaan schrij-
ven over een Joods kind! Ook voor het verhaal is het wel
van belang dat *Jona* en zijn vader Joods zijn, want het
geheim waar het in het boek om draait, heeft op een be-
paalde manier met de Tweede Wereldoorlog te maken.

Heb je *Jona* helemaal hier geschreven, of ook nog op een andere plek?

Ja, helemaal hier! Voor andere boeken, *Noorderlicht* bij-
voorbeeld, ging ik een poosje naar een schrijvershuisje
of een Waddeneiland, om even helemaal met mijn aan-
dacht bij het schrijven te zijn. Nu was dat anders. Ik woon
hier nog niet zo lang, en we zitten hier midden in de bin-
nenstad van Amsterdam, maar je hoort hoe stil het hier
is! Ik kan me op deze plek heel goed concentreren. *Jona*
is het eerste boek dat ik helemaal hier heb geschreven.

Heb je nog schrijftips voor mij, of voor andere STACH-lezers die ook schrijver willen worden?

Weet je, voor alles geldt: doe het veel. Of je nou een mu-
ziekinstrument speelt of mee wilt doen aan Heel Holland
Bakt of profvoetballer wilt worden: als je het veel doet,
word je beter. Dat is tip één. Veel schrijven, maakt niet uit
wat. Dagboeken, sinterklaasgedichten, brieven, alles is
goed. En gooi nóóit iets weg! Ook niet als je denkt: dat
zijn allemaal kinderachtige verhaaltjes van vroeger. Niet
weggooien, maar bewaren in een mooie doos. Je kunt
daar later inspiratie uit halen, dat doe ik ook.

Tip twee: het is belangrijk
om niet alleen maar op te
schrijven wat je ziet, maar ook
je andere zintuigen te gebrui-
ken. Dus: wat hoor je, wat voel
je, wat ruik je, wat proef je.
Die zintuiglijke dingen maken
een verhaal beter. Je moet het
voor je zien alsof het een film
is en niet te veel tegelijk laten
gebeuren.

En de laatste tip is een truc die veel
schrijvers gebruiken. Ze noemen dat
show, don't tell [laat het zien, vertel
het niet]. Ik geef daar een voor-
beeld van, zodat je het snapt. Je
kunt schrijven: 'Het meisje was
boos.' Maar je kunt ook opschrij-
ven: 'Het meisje stormde de kamer
in en smet haar nieuwe schooltas
op de grond.' Dan heb je het hele
woord 'boos' niet gebruikt (*don't
tell*), maar je hebt wel duidelijk laten
zien (*show*) dat het meisje
boos is. Ze stormt en ze smijt.
Zo'n zin is veel spannender
dan 'Het meisje was boos', en
dat maakt de lezer nieuws-
gierig.

Dank je wel voor het inter-
view en alle tips! Ik denk
dat de lezers en ik daar
heel veel aan hebben.

Sla gauw de
pagina om voor
een voorproefje

'Dus u bent de oma van Jona? De moeder van zijn moeder?'

Ze waren nog maar een paar dagen bezig en Elin had al volledig de regie van hun profielwerkstuk overgenomen. 'Ik heb heel hard een goed cijfer nodig,' had ze gezegd. 'Dus zal ik het gewoon allemaal gaan regelen?'

'Ja hoor,' zei Lucas, die het allang best vond. En ook Jona was blij met snelheid: hoe eerder dit voorbij was, hoe beter. Al werd hij wel een beetje ongerust van zinnen als 'We moeten zo snel mogelijk een dossier aanleggen van deze zaak.' En nu was Elin kennelijk ook de interviewer van het project. Kon hij maar weglopen, samen met zijn oma.

Maar daar dacht zij duidelijk anders over, zoals ze daar als een kleine koningin in haar stoel zat, midden in het licht. Lucas had vandaag een staartje in en een gouden ringetje in zijn oor, waar ze hem al drie keer een compliment over had gegeven. Ook leek ze het gezellig te vinden om een meisje in huis te hebben.

'En uw man heette...' Elin had een soort stamboompje getekend. 'Ben. Klopt dat? En die is nu iets van zes jaar dood? Sorry als ik bot ben.'

Oma keek vriendelijk, wakker, uit haar ogen. Alleen Jona zag dat ze op haar hoede was. 'Ze is niet alleen maar een lief oud vrouwtje, hoor,' had hij gezegd. Elin leek dat te zijn vergeten.

'Het was een zorg,' zei oma nu. 'Ben, bedoel ik. Mijn man. De laatste jaren. Maar eigenlijk altijd al. Een oorlogswees, zoals zovelen.' Ze boog zich vertrouwelijk naar Elin toe. 'De mannen in deze familie hebben het zwaar hoor, kind. Maar de vrouwen houden de boel draaiende.'

'Savta...' mompelde Jona. Even was hij bang dat Elin verder zou vragen over zijn moeder, maar ze besloot meteen ter zake te komen. 'En Simon?'

Zo makkelijk liet zijn oma zich niet vangen. 'Ja?' zei ze afwachtend.

'Ik heb gehoord dat u...' Elin zweeg verward.

Jona hield met een half oog het buitenraam in de gaten. Zijn vader zou pas over twee uur thuiskomen, maar toch zou hij blij zijn als dit interview voorbij was.

'Kent u een zekere Simon?' vroeg Lucas nieuwsgierig vanachter de kleine camera, die hij op een statief had gezet. Oma knikte naar hem. 'Simon,' zei ze peinzend. 'Hoe weet jij daarvan?'

'Dit leidt tot niks,' zei Jona bot. 'Misschien kunnen we een andere keer...'

'Zijn dat geen fotoboeken, daar in de kast?' vroeg Elin op hetzelfde moment. Ze was al opgestaan. 'Mag ik...?'

Jona schudde zijn hoofd. Het gesprek ging alle kanten op, en het leek alsof hij stikte met zoveel mensen in dit kleine huis. Maar Elin was al met de oude boeken aan het sjouwen. 'Zal ik naast u komen zitten? Lucas, kun je dit filmen van over mijn schouder?'

Wanhopig staarde Jona naar de klok op schoorsteenmantel. Dat boek begon bij de geboorte van zijn oma. Haar jaren in Israël, vlak na de middelbare school. 'De gelukkigste tijd van mijn leven.' Hij zag de minuten, kwartieren voorbij stuiven. En Lucas maar filmen.

Op zich had Jona het al eens eerder meegemaakt en het was fascinerend: als oma naar oude foto's keek, wist ze alles nog, elk detail. Wat ze aan had die dag, waar de foto was genomen en waarom. Maar foto's van een jaar geleden kon ze met oprechte verbazing bekijken: 'Wie was daar jarig?' 'Jij toch, oma?' 'Nee toch. Zo'n oude vrouw?'

'Dat is Ben,' zei oma nu behulpzaam. Ze wees op een foto die een soort staatsieportret leek.

'Echt? Uw man? Best oud.' Elin drukte haar neus bijna op de foto. 'Je ziet dat hij veel heeft meegemaakt.'

'Dat komt...'

'Mijn oma is vijftien jaar jonger,' zei Jona snel,

voordat oma weer een eindeloos verhaal zou beginnen. 'Zij is van na de oorlog, opa was vijf toen de oorlog begon.'

'De oorlog die...' begon Elin, maar oma ging verder met aanwijzen. 'Kijk, hier staan mijn ouders ook nog. Voor hen ben ik weer weggegaan uit Israël. Voor hen en voor Ben. We zijn snel getrouwd, zo ging dat toen.'

'En de ouders van uw man? Waren die ook bij het huwelijk?'

'Nee liefje, die zijn allemaal niet teruggekomen.'

Jona en Lucas keken elkaar even aan. Als Elin nu maar niet iets zou vragen over dat 'terugkomen'. Zelfs Lucas had het woord 'oorlogswees' gehoord en opgeslagen. Wat viel daar verkeerd aan te begrijpen?

Gelukkig bladerde Elin verder. 'Wie is dat meisje?'

'Mijn dochter natuurlijk.' Oma's gezicht werd heel zacht. 'Een zonnetje, zo'n vrolijk kind. Miriam was mijn grote geschenk. Ze danste en zong alle spoken uit ons huis. En soms zelfs uit het hoofd van haar vader.'

'Net een engeltje,' zei Elin, die helemaal meeging in oma's verhaal. 'Op alle foto's lacht ze. Jammer dat de kwaliteit zo slecht is. Zij is toch de moeder van Jona?'

'Was,' zei Lucas. Jona had geen idee hoe hij dat wist.

'O, wat erg, leeft ze niet meer?'

'Je weet toch dat Jona en zijn vader hier samen tegenover wonen?'

'Ja, maar ik dacht, misschien zijn ze gescheiden. Of is ze... O, wat erg.'

'Elf jaar geleden. Ongeluk,' zei Jona, om de vraag voor te zijn.

Er viel een stilte. De klok tikte, buiten blafte een hond. Behoedzaam klapte oma het boek dicht. 'Genoeg voor vandaag?'

'Meer dan genoeg,' zei Jona zonder zijn opluchting te verbergen. Hij liep naar haar toe om haar een knuffel te geven. Ze rook naar thee.

Ook Lucas kwam naar voren en stak zijn hand uit. 'Jona boft maar met zo'n lieve oma. We komen misschien nog wel een keertje terug.'

Elin was ook opgestaan. Ze slikte een paar keer en zei toen zacht: 'Maar we hebben helemaal niet over Simon gepraat.'

Jona wilde haar slaan. Op de klok van oma zag hij dat zijn vader over een half uur thuis zou komen, maar soms was hij eerder. 'Dat komt wel.'

'We moeten eerst vriendjes worden,' zei Lucas. Knipoogde hij nou echt naar Jona's oma?

Maar op dat moment draaide oma zich naar Elin toe. 'Wat wilde je vragen over Simon?'

Iedereen schrok.

'Simon staat niet in die fotoboeken,' wees Elin, ineens verlegen. Ze was nog steeds vuurrood.

'Natuurlijk niet. Omdat hij niet bestaat.'

Ze werden allemaal heel stil.

'Savta...' zei Jona.

Elin stond nog steeds doodstil. Toen liep ze ineens met een paar stappen naar oma toe en knielde bij haar neer. Ze pakte de kleine handen vast in de hare. 'Want u was natuurlijk getrouwd met Ben,' zei ze doordringend. 'Uw grote liefde.'

Oma knikte. 'Ben was mijn man,' zei ze eenvoudig. Even trok er iets van pijn over haar gezicht en geschrokken liet Elin haar handen los.

De klok tikte door. Lucas zuchtte.

'Elin, zullen we...?' begon Jona.

Maar op dat moment zei zijn oma luid en duidelijk: 'Maar van Simon hield ik.'

Uit:
Jona
Anna van Praag
€ 15,99 | 128 pag.
Verschijnt in februari

Nieuwsgierig
naar dit boek?
Scan de QR-code
voor meer infor-
matie en extra's:

RECENSIES

Aidan (11) over Koning van Katoren

Jan Terlouw
€ 9,99 | 174 pag.

Het hoofdpersoon heet Stach. Dat is grappig, want het boekje waarin de recensies komen heet ook zo. Het eerste wat me opviel, is dat de opdrachten die Stach in de film en in het boek moet doen wel hetzelfde zijn, maar ze worden in een andere volgorde gedaan. Als je eerst het boek gaat lezen en daarna de film gaat kijken, is dat wel verwarrend.

In het boek moet Stach zeven opdrachten uitvoeren om koning van het land te worden. De oude koning is namelijk gestorven. Het bijzondere is dat Stach precies in dezelfde nacht geboren is als de oude koning stierf. Daarom denkt Stach dat hij het in zich heeft om koning te worden. Ik vind het heel knap dat Stach alle problemen kan oplossen. Ik kon best makkelijk in het verhaal komen, ik kon het me al inbeelden na twee bladzijdes.

Het leukste stukje vond ik opdracht 4a. Ik vond het superleuk, omdat Stach best slim is en altijd een oplossing vindt.

Het is een boek met 174 bladzijdes, maar op elke bladzijde zit best veel tekst. Ik vind het boek alle sterren waard!

Luca (10) over Mijn dagen met Niets

Mireille Geus
€ 14,99 | 136 pag.

Mijn dagen met Niets gaat over een meisje dat in quarantaine moet. Ze mist haar vriendin, maar krijgt van haar moeder een andere vriendin. Die zit in een doos. Het meisje trekt de doos eraf. Het is een dier, maar ze weet zelf nog niet wat voor dier het is. Van het boek word je nieuwsgierig: je weet niet wat voor dier het is, maar je krijgt wel elke keer tips, dus ben je benieuwd en wil je graag doorlezen. Het dier wordt steeds groter en moet dus meer eten en drinken. Het gezin heeft niet veel geld. Maar ze doen alles voor het dier.

Ik geef dit boek 5 sterren.

Koos (11) over De zweetvoetenman

Annet Huizing & Margot Westermann
€ 29,99 | 248 pag.

Hoi, ik ben Koos. Ik wil iets vertellen over het boek *De zweetvoetenman*. Ik vind het boek wel echt leuk, maar aan het begin dacht ik: waarom heeft juf dit boek uitgekozen? Maar in het midden was het echt vet leuk. En ik vind het een leerzaam boek, omdat je er gewoon veel van kan leren. Ik vind het ook leuk omdat de zweetvoetenman eerst naar de bibliotheek ging met zijn blote stinkvoeten. Toen werd hij aangesproken door de bibliotheek, omdat veel mensen gingen klagen omdat het stonk. Hij wilde niet weg en toen haalde de bibliotheek de politie erbij en kreeg hij een bibliotheekverbod. Hij ging klagen bij de... nou eh, dat is denk ik wel te veel verklapt...

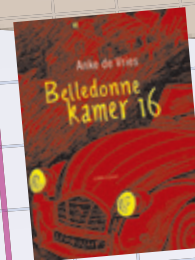

Eline (10) over De duik

Sjoerd Kuyper & Sanne te Loo
€ 16,99 | 108 pag.

Het boek gaat over Roly en Mila. Het speelt zich af op Curaçao. Roly moet van z'n moeder terug naar Nederland, maar dat willen Roly en Mila (de vriendin van Roly) natuurlijk niet! Mama gelooft Roly niet wanneer hij zegt dat de Pontjesbrug toverkracht heeft. Als je eronderdoor duikt bij nieuwe maan en heel hard denkt aan de dag waar je heen wilt in het verleden, dan ga je ook echt naar die dag in het verleden. Papa en Roly hebben dat al vaker gedaan en papa zit nu vast in het verleden! Maar mama gelooft hem niet. Dus uiteindelijk hangt alles van Mila af.

Wat is er bijzonder aan? Ik vind het echt een heel leuk boek, ik heb het al twee keer gelezen. Alles wordt tot in de puntjes beschreven en omdat alles zo precies beschreven is, lijkt het zo echt dat je het verhaal in wordt gezogen. Je wilt gewoon door blijven lezen. De tekeningen zijn ook heel mooi.

Neeltje (10) over Belledonne kamer 16

Anke de Vries
€ 14,99 | 140 pag.

Toen ik begon in het verhaal, werd ik al snel gegrepen. Het leek voor mij alsof de hoofdpersoon het zelf aan mij vertelde: ik zat er echt helemaal in. De geschiedenis leek als allemaal puzzelstukjes in elkaar te passen en uiteindelijk kreeg je dan een heel mooie puzzel. Wat er allemaal gebeurde! Het leek te veel voor dat formaat boek. Hoe de schrijfster je vasthield... Elke keer gebeurde er weer iets nieuws, waardoor het tot de laatste bladzijde spannend was. De plaatsen en mensen waren allemaal zo verschillend en anders dat het zo bijzonder en net echt was. Het was heel ontroerend en spannend. En toen ik bijna bij het einde was, gebeurde er nog iets!

De avonturen, het hele verhaal... Het was magisch, dus zoek je echt nog een spannend en leuk boek, dan is dit echt een aanrader!

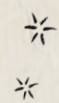

OOK RECENSEREN VOOR STACH? DAAR WORDEN WE BLIJ VAN!

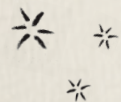
Schrijf een recensie over een Lemniscaat-boek en mail 'm naar stach@lemniscaat.nl, onder vermelding van je naam, woonplaats en leeftijd. Maak je stuk niet te lang, anders past het niet meer in STACH. Een stukje van 150-200 woorden is perfect, maar korter mag natuurlijk ook. Het allerbelangrijkste is dat in je verhaal naar voren komt wat jij van het boek vond én waarom. O ja, het is ook belangrijk dat je een boek kiest dat gemaakt is voor kinderen tussen de 10 en 14 jaar. Wanneer jouw recensie gepubliceerd wordt in STACH, ontvang je een boek naar keuze!

Het paspoort van...

Andy Shepherd

Heb je je weleens afgevraagd wie er schuilgaat achter die naam op de cover van een boek? Of ben je na het lezen heel nieuwsgierig geworden naar wie al die fijne verhalen verzint of die mooie tekeningen maakt? Om onze schrijvers en illustratoren beter te leren kennen, besloten we er een aantal aan de tand te voelen. In dit nummer een auteur die je ongetwijfeld kent van haar fantastische drakenboeken: Andy Shepherd!

WIE BEN JE?

Waar en wanneer ben je geboren?

Ik ben geboren in East Anglia in Engeland, in het jaar dat de mens voor het eerst op de maan landde!

Wat is je leukste jeugdherinnering?

Samen met mijn neefjes en nichtjes een groot fort bouwen van stobalen op de boerderij van mijn grootvader.

Wat deed je als kind het liefst?

Buiten spelen, in bomen klimmen en hutten bouwen. En verhalen verzinnen over avonturen die ik beleefde!

Lijk je meer op je vader of op je moeder?

Ik lijk op allebei. Ik denk veel na, daarin lijk ik waarschijnlijk het meest op mijn moeder. Maar ik hou ook van gekkigheid en ben jong van geest – dat heb ik van mijn vader.

Als je een superkracht kon bezitten, welke zou dat dan zijn en waarom?

Vliegen! Ik wil heel graag kunnen vliegen. Misschien schrijf ik daarom wel over draken: ik hou van het idee dat je op een draak zou kunnen vliegen.

Wat is het spannendste dat je ooit hebt gedaan?

Uit een vliegtuig springen. Ik heb als tiener verschillende parachutesprongen gemaakt, een geweldige ervaring. Ik heb van alles uitgeprobeerd, zoals parachute-springen, in grotten afdalen en zweefvliegen.

WAT LAS EN LEES JE?

Wat was vroeger je favoriet boek?

Ik was gek op *Bottersnikes and Gumbles* van S.A. Wakefield en Desmond Digby. Dat is een grappig, hartveroverend en origineel verhaal.

Een boek dat vroeger op school werd voorgelezen en me volledig betoverde was *David ontdekt de wereld* van Anne Holm. Ik denk dat dat boek heeft veranderd hoe ik over verhalen denk. Ik hield voornamelijk van realistische verhalen, of verhalen waarin maar één ding een beetje anders of magisch was, zoals het *Theelepelvrouwtje* van Alf Prøysen. Dat is misschien wel de reden waarom ik verhalen schrijf waarin er in de alledaagse wereld een beetje magie blijkt te schuilen.

Om welk boek moest je voor het eerst huilen?

De eerste keer kan ik me niet herinneren. Er zijn zoveel verhalen geweest waarbij ik een traantje heb gelaten. Maar ik herinner me dat ik een keer *Zeven minuten na middernacht* van Patrick Ness las en echt moest huilen.

Wie is je favoriete boekenschurk?

Ik ben fan van de charismatische Eudora Vane uit de *Brightstorm*-trilogie van Vashti Hardy en van mevrouw Coulter uit de *Noorderlicht*-trilogie van Philip Pullman.

Welk boek had je graag zelf geschreven?

Ik denk *De schaduw van Skellig* van David Almond. Hij is een van mijn lievelingsauteurs en elk boek dat hij schrijft is een goudmijn.

Welk kinderboek zou je aan je beste vriend geven?

Winnie de Poeh – hoe oud je ook bent, er zit zoveel liefde, wijsheid, humor en waarheid in die verhalen van A.A. Milne, en de illustraties zijn gewoon prachtig.

HOE SCHRIJF JE?

Wanneer wist je dat je schrijver wilde worden?

De vader van mijn beste vriend was dichter. Stiekem wilde ik al heel jong schrijver worden, maar ik dacht niet dat ik dat echt zou kunnen.

Hoe ben je schrijver geworden?

Toen ik jong was schreef ik voortdurend, maar toen ik opgroeide en mijn leven drukker werd, stopte ik ermee. Ik verloor mijn zelfvertrouwen: ik maakte me zorgen dat het schrijven niet zou lukken of dat wat ik maakte niet goed genoeg zou zijn. Maar toen bedacht ik dat ik zo geen goed voorbeeld was voor mijn zonen, dus besloot ik weer te gaan schrijven. Ik ging gewoon door, zelfs toen ik steeds opnieuw werd afgewezen. Schrijven heeft me weerbaar gemaakt.

Waardoor raak je geïnspireerd?

Door van alles en nog wat! Als je de wereld voortdurend met verwondering en fantasie benadert, wordt dat uiteindelijk je manier van kijken. De kunst is dat te oefenen en te koesteren. Zelfs toen ik niet schreef, bleef ik op dezelfde speelse manier naar de wereld kijken als toen ik jong was.

Als ik aan het wandelen ben of uit het raam staar, vraag ik me altijd weer af: 'Wat als...' Wat als ik opeens vleugels zou hebben? Wat als ik in de regen zou krimpen? Wat als ik die deur open en erdoorheen stap, terug in de tijd? Ik vind het fantastisch om me voor te stellen dat er plotseling iets magisch gebeurt.

En wie me zeker inspireerden om na zo'n lange tijd weer te gaan schrijven, waren mijn kinderen.

Heb je een schrijfritueel?

Niet echt. Ik probeer gewoon zo speels mogelijk te beginnen. Veel schrijvers hebben prachtige notitieboeken, maar ik begin een nieuw verhaal altijd uit te werken in een goedkoop kinderplakboek. Het is rommelig en niemand mag erin kijken. Zo kan ik doen alsof ik niet echt serieus bezig ben, en word ik niet zo snel bang dat ik iets verkeerd doe.

Heb je ooit een writer's block gehad?

Ik vind het moeilijk om te beginnen wanneer ik aan mezelf twijfel. Het is belangrijk om te ontdekken waar die weerstand in zit, en dan manieren te zoeken om je creativiteit gerust te stellen in plaats van af te schrikken.

Wat is het vreemdste verhaal waaraan je ooit hebt gewerkt?

Ik weet niet of ik mijn vreemdste verhaal al geschreven heb... maar nu je ernaar vraagt, ben ik wel benieuwd met welk vreemd en wonderlijk idee ik op de proppen zou kunnen komen. Dat is het mooie van onze creativiteit: als we vragen blijven stellen, komen er antwoorden die ons naar de meest fantastische plekken brengen.

Wat is het mooiste wat je als schrijver hebt mee-gemaakt?

Dat lezers laten weten dat ze mijn boeken geweldig vinden en ze met anderen delen. Ik vind het ook fantastisch dat zowel volwassenen als kinderen van mijn boeken genieten en dat ze die samen lezen. Ik lees mijn kinderen nog steeds voor en die zijn inmiddels achttien en vijftien!

Welk boek wil je nog graag maken?

Ik zou graag een prentenboek schrijven. Ik ben gek op geïllustreerde boeken.

Waar ben je als schrijver het meest trots op?

Ik krijg vaak berichten van volwassenen die me vertellen dat hun kind door mijn boeken voor het eerst echt zelf ging lezen. Dat mijn verhalen deel gaan uitmaken van iemands jeugd en de liefde voor lezen aanwakkert, is echt geweldig. Ik ben ook trots en verbaasd dat mijn boeken nu in vierentwintig talen zijn verschenen. Het is geweldig om te bedenken dat de draken naar nieuwe landen vliegen!

Wat wil je je lezers meegeven met je boeken?

Bekijk de wereld om je heen met verwondering en fantasie. Houd net als Tomas je ogen wijd open! Dan kunnen zelfs de meest alledaagse dingen buitengewoon worden.

Check ook de Makers-pagina op de website van Lemniscaat voor meer Q&As – misschien heeft jouw favoriete schrijver de vragen ook beantwoord!

Zag je het ook? Daar tussen die braamstruiken en brandnetels? Een heldere kleurvlek die tussen het groen heen en weer schoot? Was het een vlinder? Een vogel? Nee, daarvoor was het te schubbig. En het had een staart.

Maar je zag het, toch? Ik wist het wel! Jij weet waar je moet kijken.

Soms is magie vlakbij, je hoeft dan maar iets verder te kijken dan je neus lang is. Maar soms moet je er echt naar zoeken. Grootvader zegt dat je het wel moet willen vinden.

Wij vonden het hier in zijn tuin, waar draakjes fladderen en flitsen, glanzend en glinsterend in de heldere sterrennacht.

En weet wel: als je die schitterende kleuren-explosie eenmaal hebt gezien, is er geen weg terug meer!

*

En, ben je er klaar voor? Klaar om een draak te kweken?

Het antwoord op die vraag is: NEE. Je bent er niet klaar voor. Want je bent eerlijk gezegd nooit echt klaar voor een draak. Ik was dat in ieder geval zeker niet toen Fikkie in mijn leven verscheen.

Als je mijn verhaal tot nu toe hebt gevolgd – en dat was een groot avontuur! – ben je absoluut beter voorbereid dan de meeste mensen, en dat is goed. Maar als dit alles nieuw voor je is, hoef je je echt geen zorgen te maken. Houd gewoon je ogen open en zorg ervoor dat er ovenwanten en waterpistolen in de buurt zijn, dan lukt het allemaal prima.

Hoe dan ook, zoals sommigen van jullie misschien weten, sta ik bekend als de Grote Hoogwaardige Drakenmeester.

Wat zeg je?

Oké dan.

Je hebt gelijk. Het dichtst bij die naam kom ik wanneer Ted me Grote Hoogwaardige Schetenmeester noemt. Noem me dan maar Tomas.

Het eerste wat je over mij moet weten, is dat ik ideeën krijg. De hele tijd. En de grootste ideeën komen mijn kamer meestal binnenstormen als ik op het punt sta in slaap te vallen.

Ze hebben niet bepaald de neiging om beleefd te zitten wachten tot ik ergens op een logische plek zit met een pen en een stuk papier binnen bereik. Dit idee bleef op mijn bed op en neer springen tot ik helemaal wakker was. En omdat het zo groot was, leek het alsof er een olifant en een woestijnrat samen op één trampoline zaten, waarbij ik de woestijnrat was en bijna door de kamer werd gelanceerd. Zelfs Zwier werd er wakker van, die begon onmiddellijk rond te vliegen.

Zwier is een draak die snel opgewonden raakt. Als hij rondvliegt, laadt hij zich op met elektriciteit en kan hij van de ene plaats naar de andere zappen. Je weet nooit waar hij opduikt, wat nogal onrustig is. Dus met een opgewonden draak en een opgewonden idee die allebei rond stuiterden, wist ik dat ik toch niet zou slapen.

Ik zette mijn raketlamp aan en pakte een notitieboekje. Op de eerste bladzijde stond alleen een tekening van meester Firth die een kop koffie dronk. Je denkt misschien dat het nogal vreemd en saai is om je leraar te tekenen die iets drinkt. Maar je begrijpt het als ik je vertel dat mijn draak Fikkie net in zijn koffie had gepoept! Dat was in de tijd dat Fikkie klein genoeg was om door mijn klaslokaal te vliegen. Telkens als meester Firth me nu ergert, denk ik aan die dag.

Ik ving het idee dat met Zwier door mijn kamer zoefde en schreef het op in mijn boekje. En dit was het: een plan om ALLES WAT IK OVER DRAKEN WEET op te schrijven.

Alle dingen waarvan het goed was geweest als ik ze van tevoren had geweten, bij elkaar op één makkelijk te lezen en makkelijk te vinden plek. Wat ik natuurlijk niet wist toen ik aan dit boek begon, was hoeveel ik nog moest leren!

FONKEL

Type: Vuurdraak

Uiterlijke kenmerken:

Slank, goudgele schubben, een stekelkraag rond de hals.

Dieet: Alles! (Dus wees gewaarschuwd!) Maar houdt vooral van ingemaakte uien, bananenpannenkoeken, courgettes en s'mores.

Speciale vaardigheden: Vuurkracht, snelheid, kracht en behendigheid. En marshmallows roosteren voor de beste s'mores ooit – als je voorzichtig bent.

Drakelijkheid: Past zich makkelijk aan (vooral als het om voedsel gaat), vindingrijk (vooral als het om voedsel gaat), avontuurlijk (vooral als het om voedsel gaat), zeer zorgzaam.

Waarschuwing: Zeer explosieve spijsverteringsgewoonten, dus houd de voedertijd nauwlettend in de gaten. Als je zijn buik vurige oranje ziet opgloeien alsof er vlammen door hem heen schieten, zoek dan dekking!

Uit:

Het beste boek voor de drakenkweker

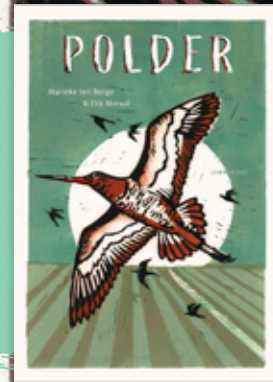
Andy Shepherd & Sara Ogilvie

Vertaald door Jesse Goossens

€ 14,99 | 256 pag.

verschijnt in de zomer

Uit:
Polder
Eva Moraal & Marieke ten Berge
€ 19,99 | 80 pag.
verschijnt in maart

Nieuwsgierig
naar dit boek?
Scan de QR-code
voor meer infor-
matie en extra's:

‘Welkom, kom binnen!
Heb je je voeten
al geveegd? Aan
al dat zand, blaadjes en ander
oud nestmateriaal buiten mijn
burcht kun je precies zien waar
de ingang is. Wij dassen wo-
nen in uitgebreide hollen met
meerdere ingangen. Een burcht
heeft soms wel dertig gangen of
‘pijpen’ van **30 CENTIMETER**
doorsnede, en meerdere kamers
van 50 centimeter tot een meter
verspreid over meerdere etages.
Bij Pisede in Duitsland ligt een
dassenburcht van 12.000 jaar
oud, en dat is misschien niet
eens de oudste. ‘Das’ komt van
het Indo-Germaanse woord
thachsa, dat bouwen betekent.

De heg waaronder ik mijn
huis heb gebouwd, be-
staat nog niet zo lang.
Dassenburchten vind je ook in
bosranden, in houtwallen en op
hellingen. Altijd vlak bij gras- en
akkerland en water – ik houd
er niet van ver te moeten lopen
voor mijn kostje. Ik volg vaste
‘wissels’, paden, in mijn territo-
rium. Pas als het schemert, ga
ik op pad. Als het geen winter
is, tenminste. Dan zit ik liever
binnen en teer ik in op mijn in
de herfst aangelegde vetvoor-
raad. Mijn favoriete maal bestaat
uit regenwormen, maar ik ben
niet kieskeurig. Een verse kever,
vruchten, noten of een konijntje
sla ik ook niet af. Met mijn spit-
se snuit, kleine puntige oren en
STERKE, SCHERPE KLAUWEN
graaf ik met gemak een
bijen- of wespennest uit. Ik eet
400-600 gram per dag.

Hier op de rotonde naar
rechts en dan zijn we
er. Dit is de **KRAAM-
KAMER**, net opnieuw bekleed
met varens, dennennaalden,
mos, droog gras en bladeren.
Mijn vrouw heeft zojuist vijf

Das

grijswitte jongen gekregen. Ik
heb haar al in de zomer zwanger
gemaakt, maar pas zeven weken
geleden zijn ze in haar buik gaan
groeien. Mijn karakteristieke
zwarte-witte kop krijgen ze als
ze groot zijn. In mijn burcht
woont één familie van zes. Soms
wonen er meerdere clans samen,
of *cetes* in het Engels. Binnen de
familie paren alleen mijn vrouw
en ik, de **DOMINANTE ZEUG
EN BEER**. Andere dassen mogen
oppassen, want ik verdedig mijn
familie fel.

Wat is dat voor geur?
Deze ventilatieschacht
leidt direct naar buiten
en gevaar ruik ik van grote af-
stand. Al heb ik geen natuurlijke
vijanden – behalve dan de mens.
Jullie hebben een hond, de tek-
kel, die erop is gefokt om mij uit
mijn burcht te jagen. Vandaar de
Duitse naam, *Dachshund*. Tegen-
woordig bejagen jullie me niet
meer om mijn **VACHT, VLEES**

OF VET, waarvan mijnwerkers
dachten dat het hun kwaaltjes
kon verlichten. Druk verkeer en
kanalen met hoge randen doden
nog wel veel van mijn soortge-
noten. Toch gaat het de laatste
jaren goed met me.

Het toilet? Dat is buiten.
Wat denk je wel? De la-
trine ligt aan de rand van
ons gebied, dat we markeren
met muskus, een stof **UIT EEN
KLIER ONDER ONZE STAART**.
Die kaalgekrabde boom is voor
onze nagels, natuurlijk. Over
acht weken vind je mijn jongen
bij de speelboom. Lekker achter
elkaar rondjes rennen.

Ik zou je nog veel meer kun-
nen vertellen, maar ik moet
nog eten zoeken voor mijn
vrouw en kinderen. **TABEE!**

- SOORT** zoogdier > roofdier >
marterachtige > *Meles* >
Meles meles
- WAAR** Overal in Europa, Azië,
Noord-Afrika en het Midden-
Oosten. De noordelijke grens is
de Russische poolcirkel en de
zuidelijke Zuidoost-Azië.
- LENGTE** 60-80 centimeter
- GEWICHT** 6.6-16,7 kilo
- LEEFTIJD** 3-6 jaar,
uitschieters tot 15 jaar
- AANTAL** 5.000/6.000 in Nederland,
wereldwijd onbekend
- BESCHERMINGSSTATUS**
niet bedreigd

Uit:
*Maak monsters, mensen
en andere mormels*
Diverse illustratoren
€ 12,50 | 120 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's.

TEKEN BIJZONDERE WEZENS MET DE BEROEMDSTE ILLUSTRATOREN!

Een leunstoel, een fiets en een oude teevee...

Wat voert deze walvis nog meer met zich mee?

Het is vreemd om opeens midden op straat te zitten. Voorbijgangers blijven staan. Rebels in oranje hesjes houden auto's tegen en leiden fietsers en voetgangers om ons heen.

Lynne zit rechts van me, Silke links. We ontspannen, maar één kreet van Kamil en we haken allemaal onze armen en benen in elkaar tot een kluwen activisten. Het kost anderhalf uur om ons dan uit elkaar te halen en af te voeren, heeft Lynne uitgerekend. We hebben het geoefend, vanmorgen na de briefing. Eerst de armen in elkaar strengelen, dan samen achteroverleunen, benen optrekken als een kikker, benen in elkaar haken, spieren aanspannen. Kamil en Balder speelden de politie. Samen moesten ze Silke lostrekken, wat dus bijna niet lukte. En die tijd, keer zestig Rebels, gedeeld door wat agenten, is anderhalf uur volgens Lynne. Vrijwillig gaan wij niet weg. No way.

Ik hoor zingen en draai me om naar de Markt. Tientallen groepjes, jongeren en volwassenen, allemaal in het groen, lopen hand in hand over het plein. Balder leidt ze naar de stapels met bordjes en kisten met hamers. Overal timmeren groepjes de groene paaltjes de grond in.

'Hoe komen zij allemaal hier?' Tot vorige week had ik nooit van de Rebels gehoord.

'Insta, Twitter, TikTok.' Lynne glimlacht. 'Sinds we als bos op het journaal zijn geweest, hebben we tien keer zoveel volgers. En buurtbewoners hebben ook een heleboel mensen opgetrommeld.' Lynne wijst. Tussen twee lantaarnpalen wordt een spandoek opgehangen.

SORRY MENSEN, WE MOETEN WAT BOMEN PARKEREN

Aan de gevels worden meer leuzen uitgerold.

**GROUND CONTROL: LAAT DIE AUTO'S
PLANTEN ZOEKEN AARDE MAAR UITSTERVEN**

Ik kan wel janken, zo mooi is het.

*

Dan wordt het stil. Alsof een harde wind de adem uit je longen zuigt en de stad leegblaast. Maar er staat geen wind en de straten zijn propvol. Een donkerblauw politiebusje rijdt de straat in. En nog een. En nog een. De achterdeuren zwiepen open. Omstanders kijken schichtig om zich heen. Iedereen zoekt een uitweg, maar niemand rent ervandoor. Agenten met dikke zwarte pakken, zwarte petjes en zwarte wapenstokken springen naar buiten, gaan uitdrukkeloos in een rij staan en wachten tot ze weer aangezet worden.

Mister Police pakt een megafoon aan en houdt hem voor zijn mond.

'Goedemorgen!'

'Goedemorgen!' roepen we terug.

'De burgemeester heeft een noodbevel afgegeven. Jullie moeten de straat per direct vrijmaken en verlaten in de richting van de Oude Gracht. Als jullie blijven zitten, gaan wij over tot ontruiming.'

We joelen.

Lynne stompt in mijn zij. 'Doe je telefoon weg!'

'Ik móét Evi appen.'

'Uitzetten en opbergen.'

'Maar...'

'Nu,' commandeert Lynne. Ik zet mijn telefoon uit en stop hem in mijn buidel tasje, bij mijn ID en een geplette mueslireep. Het nummer van onze advocaat staat op mijn arm. Lynne houdt me in de gaten. 'Rits goed dicht,' zegt ze. 'En je rugzak op je rug.'

Ik doe het.

We blijven zitten. Als we nu opgeven, rijden er volgend jaar nog meer auto's door de stad.

De rij zwarte uniformen voor de busjes rekt zich uit. Twee agenten praten met een vrouw. Ze heeft grijs haar, staat op de stoep met een bordje met **OMA'S FOR CLIMATE** en weigert plaats te maken voor afzetlint. De agenten trekken haar weg, maar ze is minstens zeventig en kan de sprongen van de zware politievoetstukken niet bijhouden. Ze struikelt. Haar benen slepen over de grond en ze verliest een schoen. Rood-witte linten kruipen van lantaarnpaal naar lantaarnpaal. De zwarte pakken vormen een gesloten kring rondom

ons, om en om met de rug naar ons en naar het publiek.

We zijn omsingeld. M'n hart volgt schietles. M'n oren suizen. Ik hoor niets meer. Alsof iemand met de afstandsbediening het geluid heeft uitgezet. Alsof ik door een gepantserd raam naar de wereld kijk.

'Yanna!' hoor ik ergens. 'Yanna!'

Een hand knijpt in mijn wang.

'Lynne?' zeg ik zacht. Het is Lynne. Ik ben er weer bij en de wereld rondom lijkt tig keer zo scherp als ervoor.

'Blokkade!' roept Kamil.

'Blokkade!' echoot het over straat. Lynne haakt een arm in die van mij, net als Silke aan de andere kant.

'We gaan ervoor!' roept Silke.

M'n hart neemt een aanloop. Mijn armen worden schakels in een levende ketting. Ik word uit elkaar getrokken. Ik trek terug. Ik ga liggen, met mijn hoofd tegen degene achter me. Daarna haken we onze benen in elkaar. Ik kan geen kant meer op. Precies zoals we hebben geoefend. Dan kijk ik naar de lucht. De lucht is blauw, net als in de zomer, als ik met Evi en de meiden naar de plassen ga om te zwemmen en we op onze handdoeken liggen te drogen.

We zingen.

*We're on a planet
That has a problem
We've got to solve it, get involved
And do it now, now, now
We need to build a better future
And we need to start right now**

Er gebeurt niets.

We liggen. We zingen.

De agenten staan stil in een kring om ons heen. Maar buiten de kring staan nog eens tientallen actievoerders en buurtbewoners gekleed in het groen. Ook zij zingen en roepen slogans. Er zijn fotografen en cameramensen en reporters. Dunya en twee buurtbewoners geven interviews tussen de bordjes met plantennamen op het kale bouwterrein. Dan opeens... gejoel.

Voor ons proberen agenten de voorste rij Rebels los te peuten. Het lukt ze niet. Als ze een been los hebben, hebben ze geen handen meer over voor de volgende drie ledematen. Soms wrikken ze met hun wapenstokken. Het maakt ons alleen maar sterker. Als dit is wat er gebeurt als je vreedzaam de wereld wilt redden, dan MOET er iets veranderen. We schreeuwen. Hard. Harder. Klas 3B is er niets bij. Maar nu kan het me niet schelen. De klanken beuken niet als projectielen op m'n kop, ze vormen één opzweepend refrein en ik ben er onderdeel van.

'We are unstoppable, another world is possible!
We are unstoppable, another world is possible!'

Vier zwartgele jassen buigen over me heen. Handen trekken aan mijn ellebogen. Een pistool bungelt boven mijn neus. Ik span mijn spieren en ik voel dat Lynne en Silke hetzelfde doen. Mijn knie maakt een vreemde draai. Een zwarte stok tikt op mijn arm. Het was hard en het zou pijn moeten doen, maar ik voel geen pijn, niet eens een beetje. Toch verslapt mijn arm. Heel even. Ik ben los. Het geeft niet, ik wist dat het zou gebeuren. Ik word opgetild. Zwarte armen trekken me naar zich toe. Onbekende handen grijpen mijn benen. Ik voel geen straat meer. Ik spreid mijn armen. Ik strek mijn benen. Rebels applaudisseren. Fotografen rennen mee. Ik vlieg.

Dan slaan we een hoek om. Ik ben alleen met de agenten. Sterke vingers in zwarte handschoenen tillen mij omhoog. Mijn benen glijden weg. Ik land. Zwarte kistjes duwen mijn voeten uit elkaar. Ik sta wijdbeens met platte handen tegen een politiebusje.

Uit:
Winnen van de wereld
Mark Boode
€ 16,99 | 280 pag.
Verschijnt in maart

* Uit: Do it now (Sing For The Climate)

Jan Terlouw

OOSTERSCHELDE WINDKRACHT 10

Het woei werkelijk formidabel. Piet en Henk grepen elkaar vast en liepen naar het haventje.

‘Potverdikkie,’ zei Piet. ‘Ben ik nou in de war? Ik dacht dat het zowat laag water zou zijn?’

‘Ja, het moet nu zowat op z’n laagst zijn. Kun je nagaan.’

Het water stond hoog tegen de kademuur op, meer alsof het juist op z’n allerhoogst was.

‘Als dit laag water moet voorstellen, dan kunnen we nog lachen vannacht,’ zei Henk. ‘Laten we eens gaan vragen wat de polderopzichter ervan vindt.’

Ze vonden de man wakker, gekleed in zijn stormkleding, laarzen en oliegoed en met een bezorgd gezicht. En toch nog onverwacht kreeg Henk zijn bange vermoedens bevestigd.

‘Ik geloof dat het misloopt,’ zei de opzichter. ‘Ik ga met een paar man de sluizen tussen polder Battenoord en polder Klinkerland sluiten. Loopt de ene polder vol, dan kan de andere toch gespaard blijven.’

‘Moeten mijn ouwelui uit bed komen?’ vroeg Piet.

‘Dat zou ik ze zeker aanraden. Met zulk hoog water als er nou aankomt, kun je niet in bed blijven liggen,’ zei de polderopzichter en daarna verdween hij met twee andere mannen in een auto, in de richting van de sluizen.

Henk en Piet liepen terug naar huis. De gierende wind blies hun sneeuw en hagel in het gezicht. Thuis wekten ze vader en moeder.

Henk hield het in huis niet uit. Hij besloot opnieuw naar het haventje te gaan. Weer ging Piet mee. Het hagelde niet meer. Water sloeg over de zeedijk, bij vlagen, maar steeds meer, steeds heviger. De maan werd even zichtbaar, scheen op het spattend water, zette de dijk in een witte gloed. Achter de dijk in het bouwland werd het al drassig, waren hier en daar al diepe plassen. Henk had in Delft genoeg geleerd van

waterbouw om te weten dat het gevaar van dijkdoorbraak nu snel toenam.

Bij het haventje stond de polderopzichter met vijf andere mannen. Ze keken met bezorgde ogen naar de peilschaal, die aanwees dat het water drieënhalve meter boven NAP was.

‘Het gaat fout,’ zei de opzichter. ‘We houden het nooit. We moeten de huizen langs om de mensen te waarschuwen.’ Zelf ging hij naar zijn telefoon om de burgemeester in Nieuwe Tonge op te bellen, de anderen verspreidden zich om bij alle huizen waar geen licht aan was de mensen wakker te maken. Ook Piet en Henk hielden daarbij.

Henk belde aan bij een klein huisje, waarin een bejaarde man en vrouw woonden. Hij waarschuwde voor het gevaar. Ze bedankten hem en zeiden dat ze hun kostbaarste spullen naar boven zouden brengen. Hij was de laatste in hun leven met wie ze zouden spreken, want vóór het licht werd, zouden ze zijn verdronken.

Daarna bonsde Henk op deur en ramen van een boerderij die nog in diepe duisternis was gehuld. Er begon een hond te blaffen en even later verscheen een man in lang ondergoed.

‘Opstaan!’ schreeuwde Henk boven de wind uit. ‘Er is gevaar dat de dijken het begeven.’

Deze man wist van aanpakken. Hij maakte zijn vrouw en zeven kinderen wakker en beval hen zich warm aan te kleden. Zelf maakte hij de paarden los en joeg ze de stal uit. Hopelijk zouden ze slim genoeg zijn om op een dijk te klimmen. Daarna laadde hij zijn hele gezin in de auto en zonder ook maar één stoel naar zolder te brengen reed hij naar het dorp. Hij woonde aan een binnendijk, daarover sloeg nog geen water, omdat in de polders immers alleen nog maar het kleine beetje water stond dat over de zeedijk was geslagen.

‘Geen risico voor wat meubilair,’ zei hij.

Zijn boerderij zou worden weggespoeld met alles wat erin was – daar waren wél zestien koeien en tweehonderd kippen bij, maar de mensen waren gered.

Henk ging ook nog eens thuis langs. Hij wilde zeggen dat ze er goed aan zouden doen naar de vliering te gaan, maar een paar minuten voor hij kwam, was het water al begonnen onder de deur door naar binnen te siepelen. Zijn schoonouders en Anne waren druk doende alle voorwerpen van enige waarde hoog te leggen, op de kasten, op stoelen die ze op hun beurt op tafel hadden gezet, op planken aan de wand.

‘Mirakel wat slaat er een water over de dijk,’ zei Strijen. ‘Dat wordt een nieuwe inundatie.’

Inundatie, een paar decimeter water op het land, dat kenden ze uit de oorlog, toen dat met opzet was gedaan uit verdedigingsoverwegingen.

‘Misschien blijft het daar niet bij,’ zei Henk. ‘De dijken staan onder enorme druk en ze worden week door het overslaande water.’

‘Waar is Piet?’ vroeg Annes moeder.

‘Hij is de huizen langs om mensen te waarschuwen. Ik ga ook weer.’

De wind gierde; het water steeg en steeg. Het was nog meer dan een uur vóór hoog water.

Na het telefoontje van de polderopzichter was de burgemeester naar Battenoord gekomen. Hij stond met een paar mannen op de dijk te overleggen. Henk keek rond of hij Piet zag, maar die was nergens te bekennen. Blijkbaar was hij nog in de weer als wakker.

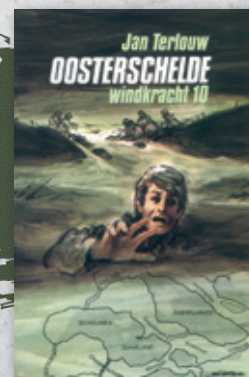
Het was inmiddels tegen vieren. De wind zwol nog aan, flipte, jankte, in een definitieve

aanval op het door dijken beschermde land. De mannen op de dijk zetten zich schrap tegen dit geweld. Ze begrepen dat er een beslissend ogenblik aanbrak. In het vage licht van de maan, waar een leger van wolken langs voortjoeg, zagen ze de dijk, één watermassa, wit-schuimend oplichtend, zo helemaal niet meer de solide wal waarachter men zich veilig kon voelen. Met donderend geweld brak de dijk.

Een paar honderd meter van de plek waar Henk en de andere mannen stonden gebeurde het, precies achter de boerderij van Strijen. Een huizenhoge muur van water en klompen aarde besprong de polder, dreunde tegen de boerderij, sleurde de deel met twintig koeien, drie paarden en een hok varkens los van het woonhuis en joeg de brokstukken het land in, weg, uit elkaar geslagen, vernietigd. Verbijsterd stond Henk daar en keek en vroeg zich af of het woonhuis er echt nog stond.

En het water rolde als een twee meter hoge muur de polder in. Kleine huisjes, neergezet in het kader van de landarbeiderswet, voor kleine luyden die op een halve gemet grond zelf wat konden verbouwen, ze werden meege-sleurd met alles wat erin was. Sterkere huizen doorstonden de schok. Hun bewoners zagen de ramen en deuren inbeuken door het water. Zij vluchtten gillend van angst de trappen op en zagen door het trapgat onder zich hun woonkamers volkolken, ze hoorden hun drijvende meubilair tegen het plafond bonken en ze hieven hun armen naar de hemel en riepen vertwijfeld:

‘O God, red ons, want wij vergaan.’

Uit:
Oosterschelde windkracht 10
Jan Terlouw
€ 16,99 | 198 pag.

Nieuwsgierig naar
dit boek? Scan de
QR-code voor meer
informatie en extra's:

SPECTACULAIRE STEKELS

AMARGASAURUS CAZAU

De *Amargasaurus cazaui* lijkt een beetje op een punker. Deze dinosaurus droeg een dubbele hanenkam langs de achterkant van zijn nek. De stekels staken recht omhoog en waren waarschijnlijk bedekt met hetzelfde materiaal waar je haar en nagels uit bestaan. We weten niet precies waarom deze stekels nuttig waren. Misschien werden ze gebruikt als bescherming tegen roofdieren, om mee te pronken, of hielpen ze de *Amargasaurus* om af te koelen.

EEN KLEINE SAUROPODA

De *Amargasaurus cazaui* is een soort *Sauropoda*, verwant aan de reusachtige *Patagotitan mayorum* – alleen was deze dinosaurus maar 10 meter lang en 2,5 meter hoog. Hoewel de *Amargasaurus cazaui* net zo zwaar was als een neushoorn, is hij toch een kleintje in zijn soort. Deze stekelige rakker zou je zo'n 130 miljoen jaar geleden hebben aangetroffen terwijl hij naar planten zocht om aan te knabbelen, in wat nu Argentinië is, in Zuid-Amerika.

REUZEN-KLAUWEN

THERIZINOSAURUS CHELONIFORMIS

De *Therizinosaurus cheloniformis* leefde zo'n 120 miljoen jaar geleden en werd 5 meter lang. Dat is langer dan drie volwassen mensen die op elkaars schouders staan! Hij was ook stevig – ongeveer even zwaar als de beruchte *Tyrannosaurus rex*. Dit vreemde beest had brede heupen en een enorm dikke buik, en hij had de grootste klauwen in het dierenrijk: die konden tot wel 1 meter lang worden.

PLANTENETERS

Deze klauwen zien er misschien dodelijk uit, en ik zou er echt geen ruzie mee willen krijgen, maar de *Therizinosaurus cheloniformis* was geen roofdier. Wetenschappers kunnen aan zijn kleine kop en kleine tanden zien dat hij graag planten at.

WAAROM ZULKE GROTE KLAUWEN?

Als de *Therizinosaurus cheloniformis* een planteneter was, waarom had hij dan zulke dodelijke klauwen? Het antwoord zou kunnen zijn: om zich te beschermen tegen alle dinosaurusroofdieren die hem wilden opvreten! Als een ander dier te dicht bij deze stoere dinosaurus durfde te komen, kon hij zich met zijn klauwen verdedigen, als met een handvol gevaarlijke messen. Hij kon zijn klauwen ook gebruiken om bladeren mee naar zich toe te harken om op te kauwen.

Uit: *De bizarste beesten ooit*
Tim Flannery, Emma Flannery
& Maude Guesné
Vertaald door Steven Blaas
€ 24,99 | 256 pag.
verschijnt in februari

Tekenles van...

MAUDE GUESNÉ

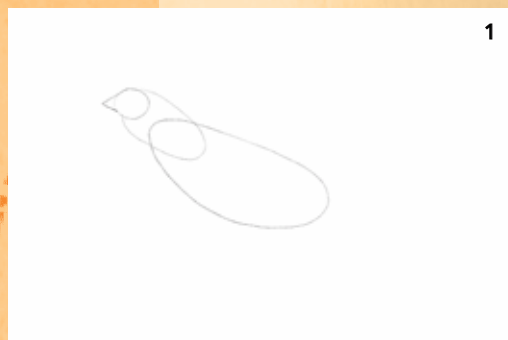

Bonjour! Ik ben Maude en ik kom uit Frankrijk. Toen ik begon met tekenen, had ik een kleine studio boven een café in het centrum van Parijs. Maar het kriebelde om te gaan reizen en omdat je als illustrator overal kunt werken, werd ik een digital nomad. Ik heb veel van de wereld gezien, waaronder Australië, waar Tim Flannery – de schrijver van De bizarste beesten ooit – vandaan komt. Nu ben ik in het noorden beland... In Groningen om precies te zijn! Daar werk ik in mijn knusse thuisatelier aan tekeningen met waterverf, potlood, Illustrator en mijn iPad. Nu wil je natuurlijk weten waarom ik in Groningen ben blijven hangen. De redenen: chocomel, appeltaart en kwast (een drankje met citroen en gember). Er is niets fijner dan dat na een lange tocht met mijn twee kiddo's in de bakfiets.

Als ik fiets, heb ik altijd het gevoel dat ik in een schilderij van Van Gogh ben terechtgekomen. In de winter is Nederland de perfecte plek om van de kou te genieten. In een ander leven was ik vast zo'n kleurrijke Leaellynasaura amicagraphica, een dinosaur die ook een goede manier had gevonden om warm te blijven. Ik laat je zien hoe je er zelf een kunt tekenen!

Wat heb je nodig?

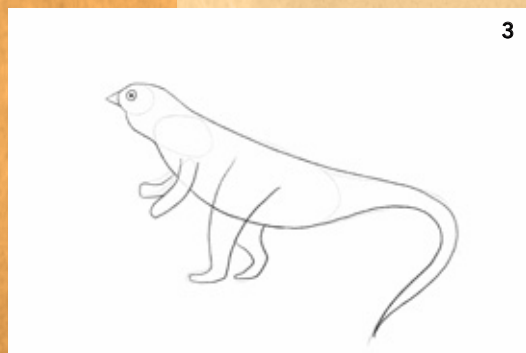
- papier
- potlood
- pen, stift of fineliner
- kleurpotloden

Stap 1 Teken een rondje met een driehoek eraan. Om het rondje teken je een ovaal, en door die ovaal heen maak je er nog een. Zo ontstaat het lijf van je *Leaellynasaura amicagraphica*.

Stap 2 Dan is het tijd om hem een staart en poten te geven. Hij moet immers wel kunnen bewegen om warm te blijven! Wist je dat hij een van de langste staarten had, als je hem vergelijkt met andere dinosaurussen? Zijn staart was bijna drie keer zo groot als de rest van zijn lijf, en waarschijnlijk heel flexibel.

Stap 3 Trek de contouren van zijn lijf over met een pen, stift of fineliner. De potloodlijntjes van de ovalen in zijn lijf mogen blijven staan. Teken in het rondje een oogje.

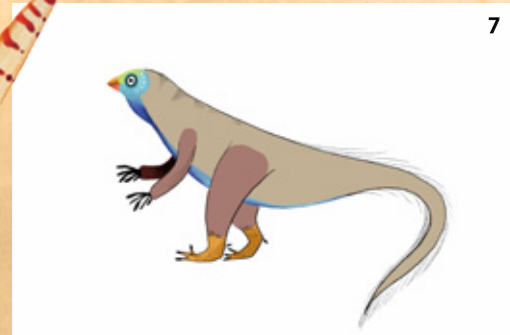
Stap 4 Nu is het tijd om hem klauwen en tenen te geven. Hij heeft aan zijn voorpoten vijf vingers, en aan zijn voeten vier tenen: drie aan de voorkant en een beetje op zijn hiel.

Stap 5 Het is tijd voor een warme vacht! Sommige wetenschappers denken dat hij zijn staart gebruikte om warm te blijven in de winter. Die sloeg hij dan om zich heen als een soort zachte, harige sjaal. Schets met potlood haren op zijn vacht en een plukje haar op zijn hoofd. Ook kun je zijn gezicht alvast wat versieren.

Stap 6 Nu komt het leukste: het inkleuren. De *Leaellynasaura amicagraphica* heeft heel felle kleuren: een oranje snavel, een groen hoofd, een blauwe borst – je kunt er een beetje mee spelen door kleuren in elkaar over te laten gaan.

Stap 7 Zijn lijfje en zijn poten worden bruin. Ik heb hem op mijn iPad getekend, dus dan is het makkelijker om later kleuren toe te voegen. Als je hem met kleurpotloden maakt, kun je hem natuurlijk ook met een anders inkleuren.

Stap 8 Tijd voor versiering! Teken strepen op zijn lijf – of misschien bedenkt je wel iets heel anders. Hoe zou hij eruitzien met sterretjes of stipjes? Kun je een leuk winterkostuum voor hem ontwerpen?

HEKSENWINTER

Sylfine Groenmantel – echte naam Aagje Wiggins – hield niet van sneeuw. Ze had niet de juiste kleding: haar garderobe was meer geschikt om op zomeravonden blootsvoets mee in het maanlicht te dansen. Sylfine zag zichzelf als een toverachtige sprookjesfiguur. Ze droeg het liefst lange, wapperende jurken en losse sjaals, meestal groen, want die kleur droegen bosnimfen. En ze had een enorme wilde haardos, waarin ze graag bloemen stak. Onder een wollen muts kon niemand dat zien.

De sneeuw bezorgde Sylfine ook veel werk. Ze was gek op dieren en haar tuin stond vol met krabpalen, vijvers, voederbakjes en bemoedigende welkomstberichten om de plaatselijke wilde dieren te lokken. Meestal probeerden de dieren Sylfines huisje te vermijden uit angst om opgepakt en geknuffeld te worden. Maar sinds er sneeuw lag, was elk hongerig dier langsgesloopt om te eten van al het voedsel dat ze uitstalde. Dat was enerzijds goed, want haar tuin zat eindelijk vol met dieren, maar anderzijds slecht omdat ze nu de hele tijd zakken voer en balen stro uit de kelder naar boven moest zien te sjouwen, terwijl ze lelijke, logge werkschoenen droeg en een vreselijk warme bruine jas die ze van haar oma had gekregen.

Zeven dagen sneeuw was genoeg. Sylfine was het zat. Bovendien was er een noodgeval: haar shampoo was op. Sylfine gebruikte een speciale magische anti-kroesshampoo die Magenta Spits voor haar had gemaakt. Hij was duur, maar deed wat er op de fles stond:

Zonder shampoo zitten was bijna net zo erg als geen eten hebben, dus besloot Sylfine dat er niets anders opzat dan zich warm in te pakken en naar de toren te wandelen om een nieuwe voorraad in te slaan. Als de toren er stond, natuurlijk. Soms verhuisde hij naar een andere plek in het bos, en soms bezocht hij totaal andere dimensies.

Sylfine trok drie wijde jurken over elkaar aan en haalde de afschuwelijke bruine jas uit de kledingkast. Toen schudde ze haar hoofd en legde hem weer terug. In plaats daarvan knipte ze met een schaar een gat in een deken en stak haar hoofd daardoorheen. Ze sloeg nog verschillende sjaals en omslagdoeken om, trok een vormeloze wollen muts over haar ongewassen haar, deed extra sokken aan en duwde ten slotte haar maandansende voeten in de logge werkschoenen.

Sylfine bekeek zichzelf in de gangspiegel, zuchtte even en hoopte dat ze niemand tegen het lijf zou lopen. In ieder geval had ze de jas niet aan.

Ze vond haar wandeling door het besneeuwde bos niet bepaald prettig. De lange sjaals bleken een probleem, want ze trapte steeds op de uiteinden en viel om. Een lage tak had haar muts afgetrokken. En ze was hard aan een lunch toe. Iets warm uit de magische provisiekast van de toren – een beker chocolademelk en een stuk gembercake, misschien. Of een kom soep en een lading geroosterd brood. Koekjes. Wat dan ook. Heks Spits was niet bepaald gesteld op bezoekers, maar zelfs zij zou niemand in de kou laten staan. Of wel?

Trouwens, dacht Sylfine, ze zou ertoe in staat zijn.

Sylfine was Magenta uit de weg gegaan sinds er in Kleinbrugge iets vervelends was voorgevallen met haar pas geopende toverwinkel. Niet alleen had Sylfine de

winkel per ongeluk laten sluiten, ze had hem laten verdwijnen. Het was een lang verhaal, waarin ze geen fijne rol speelde. Gelukkig had het winkelgedoe Magenta toch al verveeld, maar het was niet de beste manier geweest om haar winkelcarrière te beëindigen.

Tot Sylfines opluchting stond de toren op zijn gebruikelijke plaats toen ze op de open plek aankwam. Ze wilde er net naartoe lopen toen een bekende stem vlak boven haar hoofd zei: 'Ze is er niet.'

Corbett zat op een lage tak en staarde met zijn zwarte kraalogen naar beneden. Hij had zijn veren opgezet tegen de kou.

'O,' zei Sylfine. 'Hoi, Corbett. Hoe gaat het met je?' 'Het is weleens beter gegaan.'

In een boom in de buurt begon een roodborstje plotseling vrolijk te zingen.

'Snavel dicht, takkenpoten!' riep Corbett. 'Moge je idiote rode borst uitslag blijken te zijn.'

Het roodborstje zei iets gevats in het Vogels.

'Vlieg hierheen en zeg het nog eens,' snauwde Corbett.

Het roodborstje besloot zijn geluk niet te beproeven en vloog ervandoor.

'Ben je weer in de rui,' vroeg Sylfine. 'Je bent nogal kortaf.'

'Nee. Magenta is vermist.'

'O jee. Wat is gebeurd?'

'Hoe moet ik dat weten? Geen briefje, gewoon weg. En het zou zomaar mijn schuld kunnen zijn.'

'Hoezo?'

'We hadden ruzie over wormen. Ze zei dat haar de eetlust erdoor verging.'

'Spaghetti zeker,' knikte Sylfine.

'Hoe weet je...? Hoe dan ook, ik heb haar sindsdien niet meer gezien. De toren zit zonder heks, dus heb ik Elsie gehaald. Zij en de hond zijn op weg naar Wendy Snip. Met Joey en dat mandje.'

'O. Zonder mij?' Sylfine werd een beetje boos.

'Ze hadden haast.'

'Waar woont Wendy Snip?'

'Ongeveer anderhalve kilometer in ravenvlucht.'

'Is dat hetzelfde als hemelsbreed?'

'Ja, maar dan beter.'

Sylfine dacht erover na. Ongeveer anderhalve kilometer. Dat was best ver. Aan de andere kant was het een lange weg naar huis zonder lunch en haar haren moesten dringend gewassen worden. Al was Magenta er zelf niet, ze had hopelijk ergens in een kast een voorraadje van die speciale shampoo staan. Zo niet, dacht Sylfine, dan vraag ik of Elsie wat voor me wil toveren.

'Hoelang blijven ze weg, denk je?' vroeg ze.

'Geen idee. Maar je kunt niet binnen op ze wachten. De deur zit op slot. Bovendien ben ik niet in de stemming voor gezelschap. Als je naar ze toe wilt, volg dan de sporen maar.' Hij wees met een klauw naar de wirwar van menselijke en hondensporen die tussen de bomen verdwenen. 'Of niet. Het kan me niet schelen.'

'Kop op, Corbett,' zei Sylfine. 'Het is vast niet jouw schuld is dat Heks Spits vermist is. Een domme ruzie over wormen is niet genoeg om iemand te laten verdwijnen. Er is vast iets veel ernstigers aan de hand. Misschien is ze ontvoerd door trollen, of verdwaald op zee, of heeft ze een ongeluk gehad. Misschien is ze in een grot gevallen en heeft ze haar geheugen verloren, zodat ze zichzelf er niet uit kan toveren.'

'En bedankt...' zei Corbett somber. 'Heel erg bedankt.'

'Graag gedaan,' zei Sylfine. 'Blij dat ik je heb kunnen helpen.'

Corbett steeg op en vloog naar de top van de toren, waar hij neerstreek op de kapotte Magiscoop en in de verte staarde, in de tevergeefse hoop een rode flits te zien.

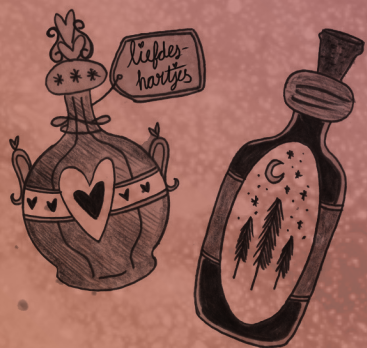
Uit:
Heksenwinter
Kaye Umansky & Ashley King
Vertaald door Jesse Goossens
€ 14,99 | 208 pag.
verschijnt in februari

Recepten uit...

DE HEKSENSERIE

Met Heksenwinter zijn we bij het laatste avontuur van Elsie en haar vrienden aanbeland. Een goed moment om terug te kijken op wat Elsie allemaal leerde bij Magenta Spits in het Krommevingerwoud - van het maken van liefdesdrankjes tot het toveren van eieren!

Dit heb je nodig:

- Rozenregendruppels
- Kamperfoelie-essence
- Maanmist
- Elfenmix (kijk uit dat die niet ontploft)
- Liefdeshartjes (kijk uit dat ze niet uit hun pot ontsnappen)
- Gedroogde suikerspin
- Regenboogstof
- Allesgoedkruid
- Zeemeerminnendroom
- Maagdentrannen (verse of gedroogde)
- Een ketel

LIEFDESDRANK

Zo maak je het:

1. Maak een vuurtje en hang je ketel erboven.
2. Doe er achtereenvolgens de rozenregendruppels, kamperfoelie, zeemeerminnendroom, suikerspin, regenboogstof, allesgoedkruid en de liefdeshartjes in en roer het geheel goed door. Als het goed gaat, krijg je nu een drankje in alle kleuren van de regenboog.
3. Bewaar de maagdentrannen voor het laatst. Let op: die zijn niet makkelijk te vinden. Mocht je geen losse tranen hebben, dan kun je ook een zakdoek waarin is gehuld gebruiken (met of zonder snot). Die mag er in z'n geheel in.
4. Laat het drankje pruttelen en vervolgens een nachtje afkoelen.
5. Giet het afgekoelde mengsel in een emmer en bewaar het op een droge, koele plek, waar het kan gisten. Laat het mengsel daar drie dagen staan.
6. Controleer na drie dagen of je drankje een lillende, roze drab is geworden die naar honing, bloemen en aardbeien ruikt. Zo niet: herhaal dan de vorige stappen.
7. Verwerk het drankje in iets lekkers, bijvoorbeeld een taart, en geef het aan degene die je wilt verleiden. Wedden dat die dat niet kan weerstaan?
8. Blijf in de buurt en zorg dat jij de eerste bent die jouw toekomstige geliefde ziet na het eten van het lekkers. Let goed op, want als je te laat bent, gaat iemand anders met jouw liefde aan de haal - of wordt er iemand verliefd op jou die je helemaal niet zit zitten!

TAART UIT DE TOREN

Dit heb je nodig:

- Een magische toren (let op: ze gaan nogal eens aan de wandel)

Zo maak je het:

- Klop drie keer op de deur van de provisiekast.
- Geef je bestelling door - bijvoorbeeld een chocoladetaart, een bananencake of een gembercake. Tip: dit werkt ook met bestek.
- Vergeet niet 'alsjeblieft' en 'dank je wel' te zeggen.

EIEREN À LA ELSIE

Zo maak je het:

- Sla je linkerbeen over je rechterbeen.
- Beweeg je vingers.
- Zeg: 'Ik zit er goed bij, geef me een ei!'

Tip: varieer door je spreuk uit te breiden. Wil je een hardgekookt ei? Dan zeg je eenvoudigweg: 'Ik zit er goed bij, geef me een hardgekookt ei!' Of als je liever een ei van chocolade wilt: 'Ik zit er goed bij, geef me een chocolade-ei!' Maar pas op: vallende eieren kunnen gevaarlijk zijn...

Dit heb je nodig:

- Je vingers
- Hét (oftewel: aanleg voor toveren)

© illustraties: Ashley King, uit: Heksenwens

Winde hoorde Snufs opgewonden geblaf al voor ze hem zag. Hij kwam naar haar toe gesprongen en leidde haar en Muis naar de anderen, die aan de rand van een uitgestrekt moeras stonden.

Raaf, Haas en Vos draaiden zich om.

‘Je hebt ons gevonden,’ zei Raaf.

Muis hield zijn zwaard hoog. ‘Wij waren de eersten die de Vallei van de Moordplanten binnengingen. Dit is mijn zwaard, de Monsterslachter.’

Raaf tuurde er bewonderend naar.

‘Dat is een goed zwaard,’ zei Haas.

‘En we zullen het nodig hebben,’ zei Vos. ‘We weten waar het monster woont.’

‘Waar?’ zei Winde.

‘In de Schedelrots,’ zei Vos. Hij wees naar de pootafdrukken van het monster, die in de modder verdwenen. ‘Beer moet daar ook zijn.’

Aan de andere kant van het moeras stak een grote, schedelvormige rots met een gapende grotmond boven de mist uit.

‘Grrrrrrr...’ waarschuwde Snuf. ‘Woef! Woef!’

Vanuit de grot klonk een luid gehuil. ‘AWOE-OEOEOEOEOE!’

Het geluid vulde Windes hoofd. Haar borst deed er pijn van. Ze voelde zich verdwaald en verlaten en alleen op de wereld.

De Wildelingen kropen dicht tegen elkaar aan.

Alleen Muis stond aan de moerasrand, met zijn gezicht naar de grot. Uitdagend hield hij de Monsterslachter hoog in de lucht.

‘Wat doen we nu?’ vroeg Winde.

‘We hebben geen keus,’ zei Vos. ‘We moeten Beer redden.’

Het moeras strekte zich voor hen uit. Op de blubberige modder lagen plassen olieachtig zwart

water. Er borrelde en boerde vies, stinkend gas naar boven alsof het moeras een levend wezen was.

De mist was over de grond gekropen en hulde hen in een witte sluier.

‘We moeten terug om een andere weg naar de overkant te vinden,’ zei Raaf.

‘Dat is te ver,’ zei Vos. ‘We moeten hier oversteken.’

‘Doe niet zo dom,’ zei Raaf. ‘Het is te gevaarlijk.’

‘Ik ben het met Raaf eens. We weten niet hoe diep het moeras is,’ zei Haas.

‘Er moet een pad zijn,’ zei Vos. ‘Beer en het monster zijn deze kant opgegaan.’

Hij liep naar de rand van het moeras en zijn voeten zonken een stukje weg in de modder. Hij wierp een blik achterom naar Raaf en Haas en fronste zijn wenkbrauwen. Raaf en Haas dachten dat ze alles wisten. Nou, hij zou ze eens iets laten zien. Hij zou een weg naar de overkant vinden en bewijzen dat ze het mis hadden. Hij keek weer uit over het moeras en zag een blauw vlammetje glinsteren in de mist. Het danste over de modder, van hem weg en weer terug. Het leek hem de weg te wijzen.

Hij zette nog een stap in het moeras in de richting van het kleine, dansende lichtje. Het moeras hield zijn gewicht. Hij draaide zich om naar de anderen. ‘Deze kant op.’

‘Vos!’ riep Raaf. ‘Kom terug.’

Vos zette nog een stap en nog een. De modder onder hem voelde vrij stevig. Een hele rij blauwe vlammetjes lichtte op en wees hem de weg naar de overkant.

‘Zie je wel,’ riep hij naar Raaf. ‘Ik zei het toch.’

Vos volgde de rij blauwe vlammetjes, maar plotseling flikkerden ze allemaal en doofden. De modder onder Vos liet een grote, stinkende boer en Vos voelde hoe de grond onder hem verdween.

‘Help!’ riep Vos, terwijl hij tot over zijn knieën in de modder wegzakte. Maar hoe harder hij probeerde eruit te komen, hoe dieper hij zonk.

‘Ik kom eraan!’ riep Raaf.

Ze waadde naar hem toe, maar kwam niet verder: ook zij begon in de modder weg te zakken.

Muis stak zijn zwaard uit. ‘Probeer het te pakken,’ riep hij.

Maar Vos en Raaf waren te ver weg. Het moeras borrelde en slurpte terwijl Vos en Raaf steeds dieper zonken.

‘Stop met je te verzetten,’ riep Haas. ‘Dat maakt het alleen maar erger.’

‘We hebben een touw nodig,’ riep Raaf. ‘We hadden een touw mee moeten nemen.’

‘Ik heb een touw!’ riep Winde.

Ze herinnerde zich het springtouw dat ze had ingepakt. Ze deed haar rugzak af en haalde het touw eruit. Ze hield het ene eind vast en gooide het andere naar Raaf, die het dichtstbij was. Raaf hield het ene eind vast, en Haas, Winde en Muis trokken aan het andere. Zelfs Snuf beet zich vast en hielp Raaf eruit te trekken.

Winde gooide het touw naar Vos en samen trokken ze ook hem los.

‘Ik zei het toch,’ zei Raaf. ‘Het is te gevaarlijk.’

‘Toch moet Beer deze kant op zijn gegaan,’ zei Vos. ‘De sporen van het monster lopen door het moeras.’

‘Maar niet de sporen van Beer,’ zei Haas.

De Wildelingen draaiden zich om en keken haar aan.

‘De voetsporen van Beer lopen om het moeras heen,’ zei Haas.

‘Kom op dan,’ zei Raaf.

Snuf pikte Beers geur op, en ze volgden hem tot ze bij een enorme treurwilg kwamen. Snuf liep er een paar keer omheen, bleef daarna stilstaan en jankte.

‘Hij is de geur kwijt,’ zei Winde.

Haas bukte zich en zocht naar de Beers voetsporen.

‘Ze houden gewoon op,’ zei ze. ‘Het is alsof hij in het niets is verdwenen.’

‘En dat is precies wat hij heeft gedaan.’ Raaf wees boven zich.

Wilg keek omhoog naar de lange, afhangende takken van de treurwilg.

‘Hij is naar de overkant gezwaaid,’ zei Vos. Hij draaide zich naar de anderen. ‘Dat moeten wij ook doen.’

‘Ik zal het proberen,’ zei Haas. Ze testte even of een wilgentak haar gewicht kon dragen en zwaaide toen naar de overkant, waar ze zich liet vallen.

De anderen volgden. Winde nam Snuf mee in haar rugzak.

Vos liep in de richting van de grot.

‘Beer,’ riep hij. ‘Beer! Wij zijn het, de Wildelingen.’

‘B E E R!’ riep Raaf. ‘We komen je redden.’

Snuf gromde waarschuwend.

Binnen in de grot bewoog iets. Een enorme, levende moerasmassa versperde de ingang. Hij stonk naar rottende planten en gekookte kool. Water droop uit zijn mond en hij staarde hen aan met donkere, modderkleurige ogen.

Beer was nergens te bekennen.

En het moerasmonster zag eruit alsof hij vreselijke honger had.

Uit:

Winde Wildeling en het Moerasmonster
Gill Lewis & Rebecca Bagley
Vertaald door Johanna Rijnbergen
€ 14,99 | 144 pag.
verschijnt in februari

Nieuwsgierig
naar dit boek?
Scan de QR-code
voor meer infor-
matie en extra's:

GRUWELQUIZ

Er was eens een ontdekkingsreiziger die vreemde en griezelige dingen verzamelde, en daar ook nog eens over schreef... Zijn aantekeningen hebben 125 jaar op een stoffige zolder verborgen gelegen. Nu kun je deze aantekeningen lezen – als je durft. In Gruwelkabinet ontdek je heksenflessen, slakkensiroop, rattenkoningen en nog veel meer. Of weet jij alles al over ons griezelige en gruwelijke verleden? Test het met deze quiz!

1 Hoe heet de Victoriaanse ontdekkingsreiziger achter alle gruwelverhalen in Gruwelkabinet?

- A. Dr. McAber
- B. Dr. Gruwvalo
- C. Dr. Macaber

2 Wat is een rariteitenkabinet?

- A. Een regering van ministers die zich bezighoudt met een verzameling van vreemde voorwerpen
- B. Een uitstalling van interessante snuisterijen die ontdekkingsreizigers op hun expedities verzamelen
- C. Dat ene kastje in huis of die ene la waarin je allerlei losse spullen bewaart waarvan je vergeten was dat ze bestonden en waar ze voor dienden

3 Heb jij weleens een rattenkoning gezien?

- A. Een wat? Een rat met een kroontje op zijn kop?
- B. Ah, zo'n rat die de baas speelt over de andere ratten natuurlijk!
- C. Hm, bedoel je een groep ratten die met hun staarten aan elkaar vastgeknoopt zitten?

4 Wetenschappers bedachten verschillende Latijnse namen voor curiositeiten. Weet jij welke?

- A. Curiosa (kunstvoorwerpen), fabulosa (mensen en dieren) en megadriana (wetenschappelijke instrumenten)
- B. Prullaria (kunstvoorwerpen), monstera (mensen en dieren) en grandiosa (wetenschappelijke instrumenten)
- C. Artificialia (kunstvoorwerpen), naturalia (mensen en dieren) en scientifica (wetenschappelijke instrumenten)

5 Als je kiespijn hebt, ga je naar de tandarts. We weten nu dat gaatjes ontstaan door zuren in onze mond, maar hoe dachten mensen daar vroeger over?

- A. Gaatjes werden veroorzaakt door de tandworm: een minuscule worm die zich in een tand boort zoals hij zich een weg door een appel zou vreten
- B. Gaatjes werden veroorzaakt door de tandenfee: die gaf zo een seintje dat ze eraan kwam
- C. Gaatjes werden veroorzaakt door de goden: die gaven zo de boodschap dat de mensen een tandje meer in hen moesten geloven, anders zouden ze zich laten gelden

6 Wat moest je volgens een bekend oud boek van de Engelsen doen om pijn tegen te gaan?

- A. Een mengsel van verse boter, vochtige duivenpoep en moederkruid maken en dat op de zere plek smeren
- B. Een mengsel van verse boter, vochtige duivenpoep en moederkruid maken en dat op je brood smeren (en opeten!)
- C. Een mengsel van verse boter, vochtige duivenpoep en moederkruid maken en dat onder het hoofdkussen leggen van degene die je pijn had gedaan

7 Vroeger geloofden mensen in magische spiegels. Dat zie je ook terug in sprookjes en verhalen. Wie is misschien wel de bekendste spiegelkijker?

- A. De grote boze wolf uit De drie biggetjes
- B. De boze heks van Hanna Kraan
- C. De boze stiefmoeder uit Sneeuwwitje

8 Nog zo'n Latijnse term die met rariteiten te maken heeft: *memento mori*. Dat zijn voorwerpen die ons herinneren aan de onvermijdelijkheid van de dood. Maar wat betekent *memento mori* nou eigenlijk?

- A. Pluk de dag
- B. Gedenk te sterven
- C. Moment voor morgen

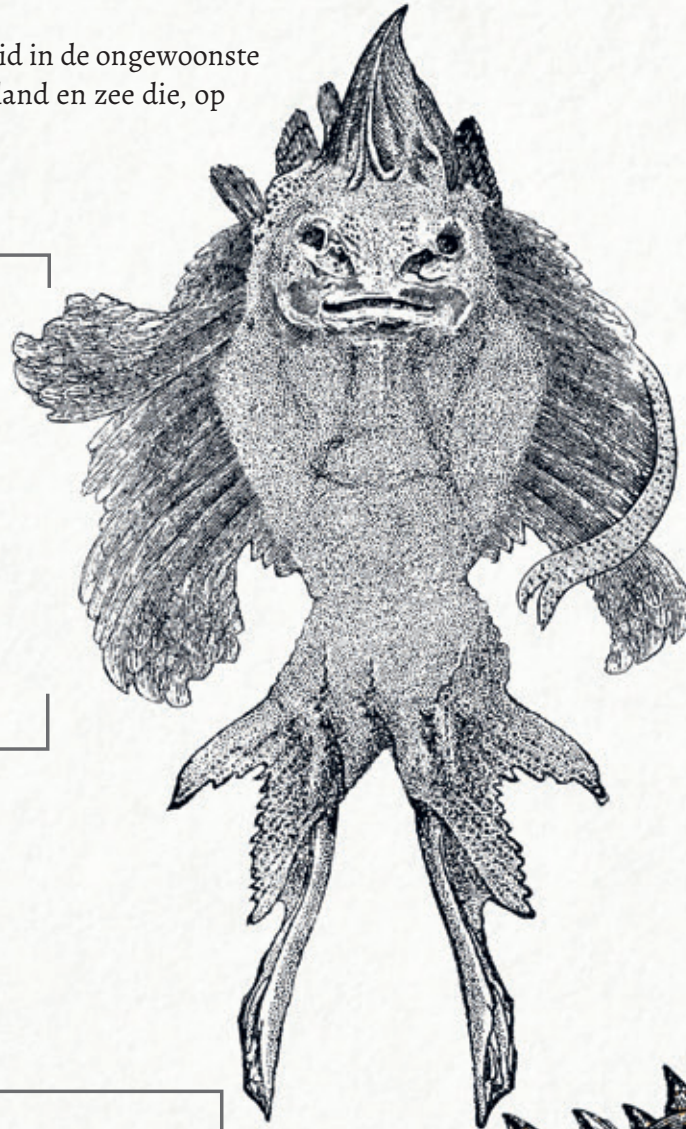
VREEMDE WEZENS

Op deze aarde leven de prachtigste dieren. Maar ik zie schoonheid in de ongewoonste dingen. Hier vind je een verzameling beangstigende beesten van land en zee die, op hun eigen manier, echt schitterend zijn.

ZEEDUIVELS

Dit verontrustende schepsel wordt een zeeduivel genoemd, of *Jenny Haniver*. Honderden jaren geleden, toen de mensen nog weinig wisten van de wereld buiten hun leefgemeenschap, brachten zeelieden deze fantastische wezens mee uit verre landen.

Het is een gruwelijke combinatie van mens en vis: armen, benen en een groteske kop. Ze lijken bepaald niet op de zeemeerminnen uit de volksverhalen. Stel je voor dat je schip wordt omringd door deze merkwaardige minimonsters!

Dr. M trapte erin! Dit is een hoax. Er deden altijd verhalen over diepzeemonsters de ronde. Misschien dat daarom zoveel mensen graag geloofden dat dit wezen echt was.

BLOED SPUITENDE HAGEDISSEN

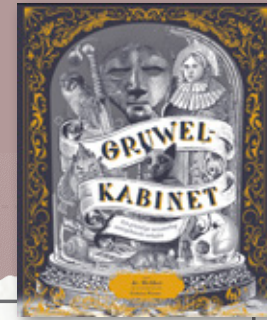
De padhagedis heeft waarschijnlijk een van de meest angstaanjagende verdedigingsmechanismen van alle dieren ter wereld. Deze hagedis is klein – hij past in de palm van mijn hand – maar als hij in het nauw wordt gedreven, vuurt hij een straal bloed op zijn aanvaller af. **VANUIT ZIJN OGEN.**

Ik zag er een in Guatemala bloed spuiten naar een hond! Het gaf de padhagedis genoeg tijd om te ontsnappen. Dat is pas een afleidingsmanoeuvre.

RATTENKONINGEN

Ratten. De meeste mensen huiveren ervan. Maar die lange, haarloze staarten en grote tanden doen me rillen van genot! Moet je je voorstellen hoe verrukt ik was toen ik een rattenkoning tegenkwam. Dat is *een groep ratten die met hun staarten aan elkaar vastgeknoopt zitten*. Kun je het je voorstellen: levend, luid piepend en samen kronkelend?

Je kunt je makkelijk voorstellen hoe zo'n groteske knoop ontstaat. Op één staart komt kleverig voedsel of sap terecht en tientallen ratten uit een nest kruipen over, onder en om elkaar heen. Hun staarten raken gedraaid en in de knoop, en al gauw heb je een knoop die strakker zit dan die van een zeeman!

Uit:
Gruwelkabinet
Dr. McAber & Celsius Pictor
Vertaald door Johanna Rijnbergen
€ 15,99 | 64 pag.
verschijnt in maart

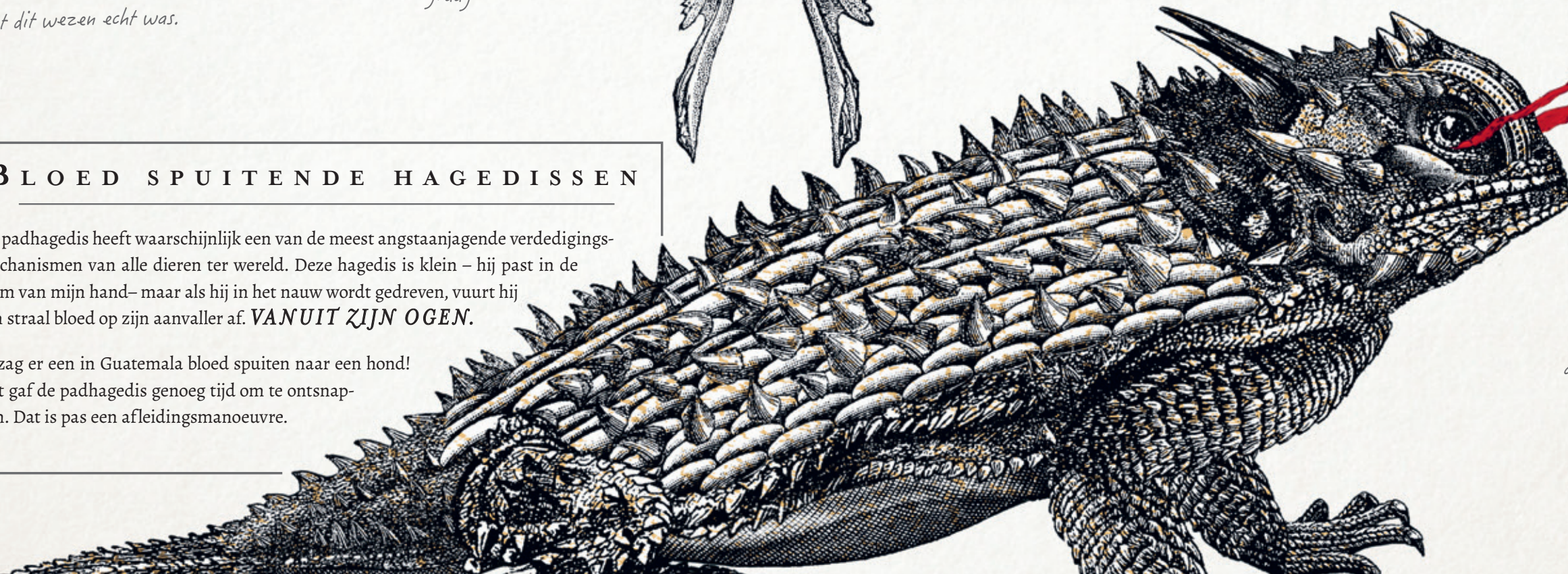
In 1828 werd in een schoorsteen in Duitsland de grootste rattenkoning ooit ontdekt: die bestond uit tweeëndertig ratten.

Dr. M heeft gelijk.

Een waar schouwspel. Bloed wordt in zakjes rond de ogen van de padhagedis gepompt. Als hij die vervolgens hard dichtknijpt, spuit een straal van het spul tot wel 92 centimeter ver.

Walgelijk!

Boswachter Berts **BIZARRE**

GRAAFWERKZAAMHEDEN

Boswachter Bert heeft het bizarste beest ooit gevonden! Hij weet alleen niet hoe het er precies heeft uitgezien. Word een soort van paleontoloog met je stiften en potloden en help onze boswachter met het tot leven wekken van dit bizarre beest!

DAT WAS IK!

Uit: De bizarste beesten ooit
Tim Flannery, Emma Flannery
& Maude Guesné
Vertaald door Steven Blaas
€ 24,99 | 256 pag.
verschijnt in februari

LES 5: Beet krijgen is één ding. De vis ook echt vangen, dat is nog moeilijker. Je wilt een grote vis vangen, maar meestal vangt-ie jou.

We hebben snel door dat je niet vanaf de kant kunt vissen. Ze zijn gewoon te sterk. Het zijn grote vissen en die hebben grote trek. Een spinnetje kan maanden zonder eten, maar zo'n grote vis in een stromende rivier, die zwemt de hele tijd. Daar krijgt-ie honger van. Elke dag weer. En hij eet andere vissen. Dus moeten we eerst wat kleine vis vangen. De 'kleine vis' die we vangen is het favoriete eten van de Piraiba...

De piranha. Heb je daar wel eens van gehoord? Piranha's zijn zo groot als een A4'tje. Zeg 30 centimeter. Gelukkig zijn ze niet groter, want ze zijn super-agressief. Ze eten alles wat beweegt en gewond is. Daarom zijn ze ook zo makkelijk te vangen. Want je doet iets aan een haakje, je beweegt er een beetje mee en er is altijd wel een piranha met lekkere trek!

De eerste piranha die ik vang is een halve piranha. Wat is dit nou? Ik vang alleen een kop.

Een nog levende kop van een piranha.

Wat was er gebeurd... Ik gooi in, krijg beet. Een piranha. En terwijl ik hem uit het water til, komt er een andere piranha en die denkt: hé, een gewonde piranha, die kan ik eten. En hij begint meteen aan de piranha aan mijn haak te happen. Hap, hap. En ik houd een halve piranha over.

En nog steeds probeert de kop die ik ving mij te bijten! Welkom in de jungle: de plek waar alles en iedereen alles en iedereen eet.

Ik heb opeens niet zo veel zin meer om effe een stukje te zwemmen.

De dagen erna blijkt dat er niet zoveel monsters zitten als we dachten. Misschien had Juul de enige grote vis hier wel te pakken en was-ie nu ver weg.

Dagenlang gebeurt er niks. Zo gaat dat.

We vangen wel wat andere vissen. Bijvoorbeeld een heel mooie andere meerval. Die noemen ze de 'bananavis', omdat-ie geel is. En hij eet ook piranha's. Maar ze worden niet zo groot. Metertje. Iets meer. 1 meter 50 max. Tja. Mooi hoor, en zo. Maar we wilden het monster.

We eten elke dag rijst. Met piranha, dat wel. En andere gebakken vis. En het regent elke dag. En we vissen. Zoveel we kunnen.

Niks.

Het ruisen van de waterval horen we niet eens meer.

Zou het nog lukken?

Ja hoor. Het ging lukken. Opeens.

Het ging richting de avond. Op het eiland was Paul al bezig met het eten. Fikkie stoken en zo. Wij gingen nog even door.

Even. Dachten we.

Ik had al urenlang dezelfde aas-piranha aan de grote haak en dacht: even kijken of-ie er lekker aanzit, of dat hij er is afgeknabbeld door kreeften of kleine piranha's.

We zitten in de boot, stijf geworden van de hele dag op een hard plakje zitten. De enige beweging die je hebt is even opstaan om over de rand van de boot te pissen. En weer zitten.

Ik pak mijn hengel om op te halen. Ik voel iets. Heel licht. Een trillinkje. Ik leg de hengel weer neer, maar kijk gespannen naar de top in het schemerlicht. Hij buigt een heel klein beetje meer dan normaal. Of ik zit vast op de bodem. Of...

Tik, tik, tik, tik. Het is het geluid van mijn molen. Er wordt wat lijn vanaf getrokken. Ik ben klaarwakker en superscherp. Tik, tik, tik.

Ja hoor. Zeker weten: iets trekt aan mijn lijn. Het kan van alles zijn. Dus ook mijn monster.

Tik, tik, tik, tik.

Ik heb de hengel nu voorzichtig vast. Ik waarschuw Juul dat er misschien iets gaat gebeuren.

Tik, tik, tik.

Nu sneller.

Hij heeft het aas in zijn bek en zwemt weg. Oké. Dan gaat het gebeuren.

Ik zet de molen in een andere stand. Nu kan hij er even geen lijn meer vanaf trekken. De hengel kromt zich. Ik pak hem vast en sla aan.

Ik sla aan. Ik voel een rots. Een boomstam. Een monster.

Iets heel zwaars weet dat-ie een fout heeft gemaakt en zwemt keihard weg.

Juul haalt snel zijn eigen hengel in. Mijn vis is al honderd meter verderop. Juul gooit de boot los. En we varen mee.

Met mijn monster.

O ja.

Boven hem. Het water is hier 15, 20 meter diep en we varen boven hem.

Ik trek uit alle macht, want hij moet wel moe worden. Gewoon meevaren heeft geen zin. Dan varen we hier over twee weken nog.

Hij moet moe worden.

Het is nu pikkedonker. In de jungle is donker echt, echt donker. En het regent. Dus geen maan of sterren. Helemaal niks. Gelukkig hebben we een lampje in de boot.

Na een half uur is de vis totaal niet moe.

Ik kan trekken wat ik wil. Mijn molen en hengel zijn misschien wel te klein voor deze vis.

Mijn monster is nog lang niet mijn monster.

Ik begin pijn in mijn rug te krijgen. Ik neem de hengel in mijn andere hand. Juul wil natuurlijk wel helpen, maar het is toch het leukst om de vis helemaal alleen te vangen. Dus ik ga door.

Juul stuurt de boot, ik trek uit alle macht. En langzaam, langzaam komt-ie een beetje los van de grond. Na drie kwartier komt hij even naar de oppervlakte. Even kijken wie hem aan de lijn heeft.

In het schijnsel van de lamp schrik ik me kapot. Dit is enorm. Dit is heel, heel erg groot. Dit kan niet goed gaan.

Gelukkig kunnen de meeste vissen niet goed ademen boven water. Dus elke keer als ik hem met zijn kop uit het water trek, heeft-ie even geen zuurstof. En wordt-ie dubbel zo moe.

Ik heb pijn in mijn armen, rug, benen.

En na 1 uur en 15 minuten of zo is het zover.

Hij geeft het op. Ik heb geen pijn meer.

Deze reus geeft het op. Hij zwemt naast de boot.

Wat is-ie groot.

En nu?

We hebben geen net waar hij in kan. Hij is veel te groot.

Gelukkig heeft Juul goed opgelet tijdens al het advies dat we kregen. Hij pakt een touw met een lus en doet dat om de staart van de vis.

BINNEN. Hij is binnen. Ik ben nu de baas.

We hebben gewonnen.

Ik schreeuw het uit. Ik ben zo blij. Ik heb gewonnen.

We hebben geen idee waar we zijn, maar we varen met de vis langzaam stroomopwaarts tot we het geluid van de waterval weer horen.

En we zijn thuis. Paul staat ook te juichen. We trekken de vis op de kant en ik weet niet wat ik zie.

Ik geloof mijn ogen niet. Het is 'm. Het is 'm. Het is een Piraiba.

Groter dan ik ben.

Het is gelukt.

Uit:
Hoe vang je een grote vis?
Hans Sibbel & Marianne Sibbel
€ 15,99 | 96 pag.
verschijnt in februari

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

Werken bij
de uitgeverij...

DE UITGEVER

Een boek maak je nooit alleen. In eerdere nummers maakte je al kennis met de Lemniscaters van de afdelingen vormgeving, rechten, promotie en de postkamer. Ze zijn allemaal belangrijk voor de uitgeverij, maar onmisbaar is natuurlijk ook... de uitgever! Lemniscaat heeft er zelfs twee: Jesse (van jeugdboeken) en Jean Christophe (van boeken voor volwassenen). In 2023 bestaat de uitgeverij zestig jaar: hét moment om hen te laten interviewen door niemand minder dan Pieter Koolwijk - en zijn speciale gast.

Wat is een uitgever eigenlijk?

Jesse: 'De spin in een heel web van mensen. Mensen die een boek schrijven, illustreren, vormgeven, redactie doen, drukken, enzovoort. De uitgever denkt met iedereen mee, praat met ze en bemoeit zich met alles. De uitgever beslist ook of een boek er komt.'

Gozert: 'Spinnen? Van die gevaarlijke? Missie afbreken! Missie afbreken!'

Pieter: 'Nee-hee. We beginnen pas net.'

Dus de uitgever is de baas?

Jesse: 'Jaaaa!'

Gozert: 'Niet over mij.'

Bemoeien jullie je met alles?

JC: 'Je bemoeit je met alles, maar tegelijkertijd werkt het pas als iedereen zijn eigen inbreng heeft. Ik zeg altijd tegen schrijvers: je doet toch niet wat ik zeg? Dat is ook wel de kern van het uitgeven. Je hebt veel creatieve mensen om je heen die je samenbrengt en stimuleert. Ik zeg wanneer ik denk dat het beter kan, maar niet hoe.'

Jesse: 'Ik denk dat het heel belangrijk is om mensen te blijven prikkelen.'

Gozert: 'Dan moet ze doen alsof ze een stekelvarken is. Dan kun je goed prikkelen.'

Jean Christophe was eerst alleen de uitgever. Hoe ben je uitgever geworden, Jean Christophe?

JC: 'Mijn vader was uitgever en oprichter van Lemniscaat. Op mijn 25ste ben ik gaan stagelopen in Londen om het vak te leren, maar na half jaar wist ik niet of ik wel de verantwoording over een heel bedrijf wilde. Toen ben ik bij de kinderbescherming gaan werken. Na een bezoek aan mijn ouders reed ik terug en wist ik het ineens: ik wil Lemniscaat overnemen. Ik ben omgekeerd en heb mijn vader dat verteld. Die zei: "Goed idee!" Daarna heeft hij altijd

gezegd: "Je moet uitgeven wat jij wilt uitgeven. Als je het maar met heel je hart doet." Binnen de kortste keren was ik uitgever en heeft mijn vader zich er nooit meer mee bemoeid. Hij heeft me helemaal vrijgelaten, maar stond wel altijd voor me klaar.'

Wat is het grote verschil tussen Jean Christophe en Jesse als uitgever?

JC: 'Jesse is veel georganiseerder. Ik ben nogal chaotisch.'
Gozert: 'Chaotisch is juist goed! Dan weet je nooit wat er gaat gebeuren.'

JC: 'Zij heeft veel meer zicht op wat er gebeurt. Als ik zie welke dynamiek er nu is, dan ben ik daar heel blij mee. Ze heeft een ongelooflijke drive.'

Jesse: 'Jean Christophe is van de ideeën en van de plannen. Daar zoekt hij mensen bij die ze kunnen uitvoeren. Ik wil juist dat mensen met plannen bij ons komen. Zo zeg ik bijvoorbeeld wel tegen de promotiemedewerkers dat een boek meer aandacht mag hebben, maar dan hoor ik graag of ze daar zelf ideeën over hebben.'
JC: 'Ik ben erg bezig met dat de wereld groter is dan de uitgeverij. Zo is de actie "Geef een boek cadeau" hier ontstaan. Of "Picture This!", onze wedstrijd voor beginnende illustratoren. Dat vind ik leuk.'

Wie neemt na jullie het stokje over?

Jesse: 'Onze dochters, Lotte (15) en Julia (12).'

Pieter: 'Dus als iemand uitgever wil worden, kan hij maar het beste verkering nemen met Lotte of Julia?'

Jesse: 'Ja, en ze zijn heel leuk!'

Gozert: 'Ik heb ooit verkering gehad met Roodkapje.'

Pieter: 'Heeft Roodkapje een uitgeverij?'

Gozert: 'Nee, maar wel een oma.'

Pieter: 'Daar gaat het nu niet over.'

Als je de baas bent, moet je ook wel eens boos worden. Waar kunnen jullie heel boos om worden?

Jesse: 'Oneerlijkheid. Ik kan alles hebben. Fouten kunnen gemaakt worden. Daar ben je mens voor. Maar ga niet tegen me liegen.'

Pieter: 'Ben je zelf weleens oneerlijk geweest?'

Jesse: 'Ja... Tegen één persoon. Omdat ik niet mocht vertellen dat hij de Gouden Griffel had gewonnen. Maar uiteindelijk vond hij dat niet erg.'

Gozert: 'Kabouters liegen altijd. Misschien is Jesse af en toe een kabouter?'

JC: 'Ik word boos om de manier waarop mensen met de toekomst van onze kinderen omgaan.'

Gozert: 'Gaat dit over Toekomstknul?'

Pieter: 'Nee...'

En waar worden jullie blij van?

Jesse: 'Ik word blij van de uitgeverij binnenlopen en dan samen met alle rare en idiote mensen die er werken (net zo raar en idioot als ikzelf) mooie kinderboeken maken.'

Gozert: 'Dus zo ziet een idioot eruit...'

Jesse: 'De moeder van Jean Christophe zei ooit: "Het aller-mooiste maak je voor kinderen." Dat probeer ik ook te doen. Jean Christophe mag oplossen dat grote mensen de wereld soms minder mooi maken en ik mag alle kinderen laten zien hoe mooi de wereld kan zijn.'

Gozert: 'Supermooi. Met een superheldencap om, dus.'

Er zijn zoveel uitgeverijen. Waarom is Lemniscaat er?

Jesse: 'Ik denk dat wij anders zijn. Waar kinderen vaak zoeken naar een auteur, weet ik dat er genoeg mensen zijn die naar het tekenetje van Lemniscaat op het boek zoeken. Wij noemen de hoofdpersonen in onze boeken ook *Lemniscaat Heroes*.'

Gozert: 'Wat betekent *hero*?'

Pieter: 'Held.'

Gozert: 'Ik ben een held!'

Jesse: 'Er is een heel mooi citaat in het Engels. Dat begint met: "Dit is voor de gekken. De buitenbeentjes. De rebellen." En hij eindigt met: "Want de mensen die gek genoeg zijn om te denken dat ze de wereld kunnen veranderen, zijn degenen die dat ook doen." Zo zien wij de hoofdpersonen uit onze boeken.'

Gozert: 'En de wereld verander je met missies. Echt waar.'

Jesse: 'Wij gaan ook niet op zoek naar verhalen die goed kunnen verkopen, maar naar de verhalen die wij aan de wereld willen vertellen. Zelfs als we weten dat het niet goed verkoopt.'

JC: 'Geld moet niet bepalend zijn.'

Gozert: 'Volgens mij is Lemniscaat is een speeltuin voor grote mensen.'

Waar zijn jullie het meest trots op bij de uitgever?

Jesse: 'Ik ben trots op *STACH*. En... ik weet nog niet of het helemaal gelukt is, maar ik zou vooral heel trots zijn als iedereen bij Lemniscaat echt hartstikke blij is dat die bij Lemniscaat mag uitgeven of werken.'

Pieter: 'Ik ben wel trots.'

Gozert: 'Op mij.'

Pieter: 'Dat ik bij Lemniscaat zit.'

Gozert: 'En op mij.'

JC: 'Op de club mensen die met Lemniscaat verbonden is. Allemaal creatievelingen die net een beetje anders en eigenwijs zijn.'

Gozert: 'Dus ook op mij.'

Jesse: 'En op mijn voorgangers: Jean Christophe en zijn ouders. Ik heb een schatkamer in handen gekregen.'

Gozert: 'Schat! Ze heeft een schatkamer! Die moeten we beroven!'

Jullie geven boeken uit met bijzondere personen. Zoals de oude meneer die op straat gevonden wordt in *Gevonden van Cees van den Berg*. Wat moeten mensen doen als een van jullie gevonden wordt?

Jesse: 'Ze moeten Jean Christophe dan heel veel chocolade-pindakoeken geven. En een leuke zeiltocht met hem maken. En hem daarna graag weer teruggeven.'

JC: 'Als Jesse wordt gevonden, dan speel je muziek van Ella Fitzgerald en zorg je dat ze die zelf kan zingen met een bandje. Dan zal ze zeker niet verpieteren.'

Gozert: 'Haha! Verpieteren. Dan word je kaal en ga je petjes dragen.'

Als je de ander moet vergelijken met een personage uit een kinderboek van Lemniscaat, wie kies je dan?

Jesse: 'Euh...'

JC: 'Euh...'

Pieter: 'Als ik uit mijn eigen boeken moet kiezen, dan weet ik het wel. Voor mij is Jesse echt een Stiek. En Jean Christophe de vader van Giel uit *Bens boot*.'

Gozert: 'Waarom kies je mij niet?'

Jesse: 'Dan zou ik in Jean Christophe ook wel echt een Leif zien.'

Gozert: 'WAAROM KIEST ZE MIJ NIET?'

Hebben jullie tips voor kinderen die ook boeken willen schrijven?

Jesse: 'Heel veel lezen. Daar leer je veel van. En heel veel schrijven. Kijk of je ergens teksten kunt publiceren. Is er een schoolkrant? Ga daarvoor schrijven, of vraag of je die op mag richten. Je kunt zelfs een blog maken voor school. Als kind kun je nog geen boek uitgeven, daar moet je nog veel voor leren. Maar je kunt dus wel al veel leren en oefenen.'

Gozert: 'Luna oefent met ogen tekenen. Supersaai.'

Jesse: 'Hoe meer je schrijft, hoe groter de kans is dat je later wel een boek kunt uitgeven. Probeer het verhaal af te maken in de *STACH*, of meld je aan als recensent.'

Wat zou je willen zeggen tegen de kinderen die *STACH* lezen?

JC: 'Wees eigenwijs. Blijf eigenwijs.'

Jesse: 'Zorg ervoor dat je lekker jezelf blijft. Laat niemand je wijsmaken dat je het anders moet doen.'

Gozert: 'En ga op missies.'

Waarom schuren beren tegen bomen?

Beren vinden het lekker om met hun rug langs bomen te wrijven. Veel dieren in het wild strekken zich graag uit tegen een boom of paal. Je hebt je kat dat vast ook weleens zien doen. Het helpt om hun klauwen schoon te maken.

Beren gebruiken de boomschors als een ruwe borstel om zich te ontdoen van ongewenst vuil en hun klauwen aan te scherpen. Maar dat is niet het enige!

Allerlei soorten bomen zijn geschikt om lekker tegenaan te schuren: berken, dennen, ceders, esdoorns en sparren. Zwarte beren gebruiken soms zelfs houten telefoonpalen! Een makkelijke manier om te zien of er een beer in je buurt woont, is om de telefoonpalen te controleren op sporen en plukjes vacht. Soms is de achtergebleven vacht in de zon wit geworden.

Berensnelwegen

Wetenschappers hebben beren zien 'dansen'. Ze draaien hun poten stevig in de aarde en lopen opnieuw over oude sporen. Zo laten ze de zweetgeur van hun poten achter en bakenen ze hun territorium af. Deze sporen worden 'berensnelwegen' genoemd.

Lekkerlekker

Beren wrijven met hun rug tegen een boom om hun geur op de schors achter te laten en zo boodschappen te verspreiden. Maar ze doen het ook omdat het lekker aanvoelt!

Niet leuk

Honderden jaren lang werden in Europa en landen zoals India beren gevangen en gedwongen te dansen en kunstjes te doen in rondreizende shows. Hoewel het nu nog maar op een paar plekken gebeurt, mag geen enkel dier op deze manier worden uitgebuit en mishandeld. Dit moet stoppen!

Uit:
Poepen beren in het bos?
Huw Lewis Jones & Sam Caldwell
Vertaald door Steven Blaas
€ 15,99 | 48 pag.
verschijnt in de zomer

BOEKZOEKER...

WEET JIJ HET JUISTE BOEK TE VINDEN?

Heb je *STACH* ook van voren tot achteren verslonden?
Dan is dit vast geen moeilijke opdracht voor jou...
Vul de titel van het boek in op de stippelijntjes!

1

2

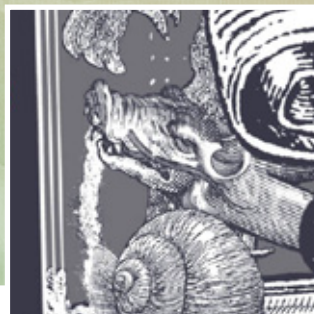
3

4

5

6

De antwoorden: 1. Van dwaallicht tot drakenkoning, 2. Winde Wildeling en het Moerasmonster, 3. Polder, 4. Het kleine heela, 5. Roepen bieren in het bos?, 6. Gruwelkabinet

RECENSIES

Groep 7 van de
Kathedrale Koorschool uit
Utrecht leest... *Luna*!

Pieter Koolwijk & Linde Faas
€ 15,99 | 264 pag.

Het boek *Luna* is een hartverwarmend boek over een meisje, Luna, dat een tik heeft waardoor ze stemmen hoort. Daardoor is ze door haar ouders naar een gekkenhuis gebracht, waar ze Ties en Gozert ontmoet, en sindsdien mag ze in het weekend bij Ties blijven. Maar op een dag komt Luna's moeder het tehuis bezoeken met de mededeling dat ze Luna weg gaat halen en mee gaat nemen naar een vakantiepark, om tijdelijk in een huisje te verblijven. Op het vakantiepark ontmoet ze een mysterieus gezin uit Spanje. Ze begint met hen om te gaan en vindt het heel fijn, alleen heeft het gezin een grote angst: *El Malo*... wie of wat is dat?
Ik vind het persoonlijk een heel goed boek, omdat je echt met de karakters mee gaat leven. Als je eenmaal bent begonnen, kun je gewoon niet meer stoppen!

- Isadora (10)

Luna is een leuk boek, wat je voor meerdere leeftijden kunt voorlezen. Het is ook heel grappig en spannend. Ik vind het vooral leuk omdat Luna een meisje is zoals ik, maar toch anders, en dat het Luna niet boeit dat Ties en Gozert soms heel gek doen. De illustraties zijn ook heel mooi, ze laten zien waar het boek over gaat.

- Phaedra (10)

Het verhaal vind ik geheimzinnig, want zijn de stemmen in Luna's hoofd echt of ingebeeld? Ik vind het mooi dat de ziekte in het hoofd van Luna beschreven wordt zonder dat je het gek hoeft te vinden. Sommige momenten in het boek vond ik zielig, bijvoorbeeld hoe Luna's vader en zus haar behandelden. Een vrolijk moment vond ik dat Luna op de Dag van de Doden Kasper kon horen. De plaatjes zijn anders getekend dan in andere boeken die ik heb gelezen. Er zitten veel schaduwen in verwerkt.

- Suzanne (10)

Het boek *Luna* is superleuk, omdat de schrijver het heel meelevend geschreven heeft en de illustraties heel mooi waren. Luna was anders en dat was best lastig voor haar, en dat nam onze klas heel serieus. *Día de los Muertos* kwam er ook in voor en ook andere Spaanse woorden. Met dit soort boeken zou ik een huis vol willen of een zwembad vol of zo.

- Lotte-Mare (11)

Luna gaat over een meisje dat doordeweeks in een gekkenhuis zit opgesloten, zonder dat ze dat wil. Ze logeert elk weekend bij haar beste vriend, Ties. Haar moeder komt elke week een keer op bezoek, haar vader en zussen niet. Totdat haar moeder een keer vertelt dat ze dat weekend niet naar Ties mag. Haar moeder wil voor haar opkomen, en brengt haar naar een vakantiepark.

Op het laatste komt Ties nog even dag zeggen, samen met zijn onzichtbare vriend Gozert. Gozert kruipt dan stiekem in de achterbak en gaat dan mee met Luna. Samen ontdekken ze een diepe put, een gezin en een geheime hut en gaan ze op zoek naar *El Malo*! Maar lukt dat wel zonder dat haar moeder het doorheeft?

Ik geef dit boek een 10, omdat het heel leuk is en er veel grappige stukjes in zaten. Wat er tijdens het voorlezen gebeurde, was dat de hele klas het naar vond wanneer er in het boek iets niet heel leuk gebeurde. Echt, de hele klas leefde mee met Luna.

- Quinten (11)

FOUT!

DE WITTE HAAI IS DE SNELSTE

Ere wie ere toekomt: *WITTE HAAIEN* zijn niet de snelste haaien in de zee – maar ze zijn wel afhankelijk van hun snelheid om voedsel te vangen.

Hoewel ze gewoonlijk met een rustig gangetje van drie kilometer per uur langs de kust zwemmen, kunnen ze een spurt nemen van 40 kilometer per uur als ze grote prooien aanvallen als Californische zeeleeuwen, zwartvoetpinguïns of kleine walvissen. Je kunt nauwelijks ontkomen aan een roofdier van 2000 kilo en 4,5 meter lang dat sneller zwemt dan jij kunt rennen.

Net als andere haaien met superkrachten, heeft de *WITTE HAAI* zijn explosieve snelheid te danken aan een aantal verbazingwekkende lichamelijke aanpassingen:

De rugvinnen – boven op zijn lijf – helpen de haai overeind te blijven als hij zich snel verplaatst. Als hij die niet had, zou hij om kunnen rollen en zijn doel missen. Je hebt niets aan snelheid zonder nauwkeurigheid!

De allersnelste haaien hebben ook kleine ribbels, zijkielen, aan weerszijden van hun lijf net voor hun staart, waardoor ze extra stabiel in het water liggen.

Witte haai

De grote borstvinnen van snelle haaien zien eruit als vliegtuigvleugels en werken ook zo. Doordat ze dik zijn aan de voorkant en dun aan de achterkant, trekken ze water onder de vinnen en creëren ze liftkracht terwijl ze zwemmen. Ze helpen de haai ook koers te houden – of zijn neus naar boven of naar beneden wijst – en af te remmen als dat nodig is.

De kracht van snelle haaien komt van hun staartvin. Bij snellere haaien is het boven- en onderstuk even groot, terwijl bij langzamer bewegende soorten het bovenstuk (veel) groter is.

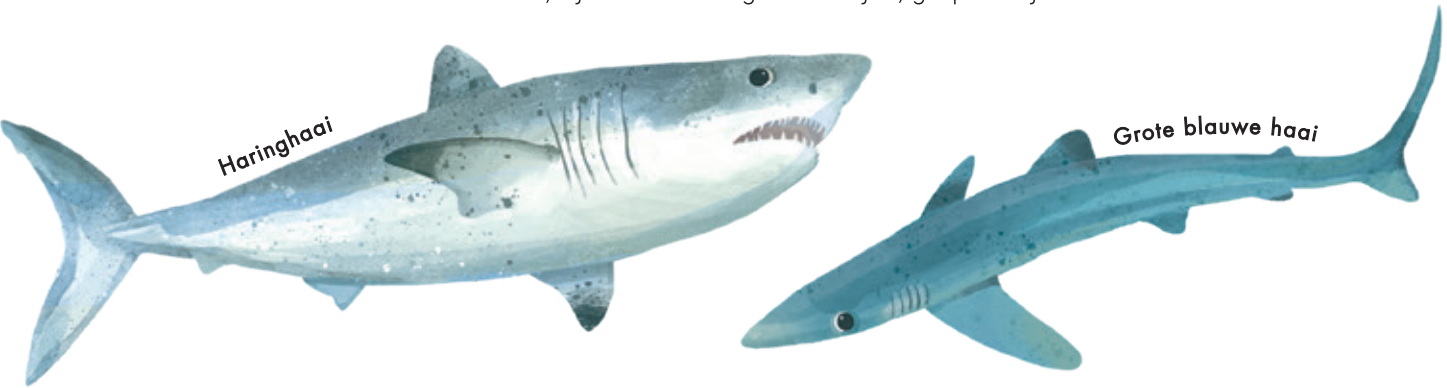

Uit:
Alles wat je weet over haaien is... FOUT!
Dr. Nick Crumpton & Gavin Scott
Vertaald door Steven Blaas
€ 14,99 | 64 pag.
verschijnt in de zomer

Veel haaien kunnen niet zo snel zwemmen. Zij moeten hun prooi dus op andere, soms ongebruikelijke manieren vangen. De *ALOPIAS* ziet er met zijn enorme staart snel uit, maar hij gebruikt het bovenste deel als zweep waarmee hij vissen bewusteloos mept, waarna hij ze kan opzuigen.

Om de snelste haai in de oceaan op te sporen, moeten we zoeken naar soorten die dezelfde vorm hebben als de *WITTE HAAI* – net zo'n staart, zijkielen en een gestroomlijnd, gespierd lijf.

Hoe meer een lijf heen en weer beweegt, hoe meer energie er nodig is. Voor snelheid is veel energie nodig – dus daar moet je zorgvuldig mee omspringen. *HARINGHAAIEN* en *ZALMHAAIEN* hebben net als *WITTE HAAIEN* een stijf, vrij onbeweeglijk lijf – en dat helpt echt om sneller te zijn! Maar ook zij zijn niet de snelste haaien.

De snelste haaien zijn heel slank en hebben een spitse snuit die een beetje lijkt op een snavel. Dankzij hun gestroomlijnde kop kunnen haaien als de *GROTE BLAUWE HAAI* en de *KORTVINMAKREELHAAI* met... niet te geloven... 64 kilometer per uur door het water scheren!

Deze elegante roofdieren zijn waarschijnlijk de snelste haaien in de oceanen... maar het is heel erg moeilijk om de topsnelheid van haaien te meten. Andere soorten zijn misschien nog sneller – alleen hebben we dat nog niet gemeten.

Annet Huizing

Hoe ik per ongeluk een boek schreef

Ik wilde al een hele tijd aan Lidwien vragen of ik bij haar op schrijfles mocht, maar ik durfde het niet. Ik durfde het niet te vragen omdat ik nog nooit een boek van haar heb gelezen. Ik vond dat ik eerst een boek van haar moest lezen, maar ze schrijft geen jeugdboeken. Ik durfde het ook niet te vragen omdat ze best beroemd is (of was). Ze had vast wel wat beters te doen dan een overbuurmeisje van dertien te leren schrijven. Maar ik durfde het vooral niet te vragen omdat ik bang was dat Lidwien me zou uitlachen.

Toch deed ik het. Ik stak de straat over en belde bij haar aan. Ik wist dat ze er was, ik had haar huis in de gaten gehouden vanuit de slaapkamer van mijn vader. Maar ze deed niet open. Had ze de bel niet gehoord of deed ze alsof ze hem niet hoorde?

Ik liep de voortuin in en keek door het raam naar binnen. Ik zag alleen Caesar, de dikke grijze kater. Hij lag opgerold in de vensterbank en deed één oog open toen ik op het raam tikte. Ik drukte nog een keer op de bel, iets harder en langer nu, en telde langzaam tot tien. En weer terug naar nul. Geen Lidwien.

Ik liep langs het huis naar achteren. Ze zat gehurkt bij de sloot, helemaal achter in haar diepe tuin.

‘Hoi Lidwien!’ riep ik.

Ze keek om. ‘Hé Katinka.’

Ik liep over het kronkelpaadje naar de sloot. Ik was lang niet in Lidwiens tuin geweest. Het pad was nog smaller geworden door alle planten die eroverheen hingen.

‘Kom gauw kijken,’ zei ze.

Ik ging op mijn hurken naast haar zitten. Er zat een kikkertje in haar handpalm, doodstil. Zo’n kleintje had ik nog nooit gezien.

‘Mooi hè?’ Ze zette het beestje in het water.

Hij schoot weg in de modder. Lidwien stond op, ik hoorde haar knieën kraken. Ze veegde haar

handen af aan haar spijkerbroek. Zo te zien was dat niet de eerste keer. ‘Ik ging net thee zetten, wil je ook?’

Lidwien plukte in haar kruidentuin een paar blaadjes en bloemetjes. Een spinnetje liet zich vanaf haar hand naar beneden zakken. Ik liep mee naar de keuken. Ze zette een ketel water op en deed de kruiden in een theepot die ooit wit moet zijn geweest. Ik dacht: ik ga Kalle straks vertellen dat Lidwien thee maakt van bloemknoppen en spinnenkoppen. En dat ik dat moest opdrinken.

Kalle en ik zeiden vroeger dat Lidwien een heks was. Ze kwam een keer scheldend bij ons binnenstampen met haar laptop onder haar arm omdat die weer eens was vastgelopen. Toen ze naast mijn vader zat, zagen we een spin in haar haar.

Ze loopt altijd in een spijkerbroek met een rood fleecvest. Behalve als het hoogzomer is, dan loopt ze in een afgeknipte spijkerbroek en een t-shirt. En ze draagt klompen, van die instapdingen. Dat is dan weer niet zo hekserig.

‘Lidwien is nog in staat om op klompen naar het boekenbal te gaan,’ zegt mijn vader.

We gingen in de zon zitten, op de houten bank onder het afdakje van haar blauwe tuinhuisje. Haar schrijfhuisje.

Nero, de rode kater, kwam erbij liggen. Het blad met de theepot en kopjes stond op een boomstronk. Lidwien vroeg niet waarvoor ik kwam. Ze leek het heel normaal te vinden dat ik daar zat.

Ik kuchte.

‘Ik wil schrijver worden,’ zei ik. Ik schrok er zelf van. Had ik nou niet een betere beginzin kunnen bedenken?

‘Jij wilt schrijver worden,’ herhaalde ze. Ze raapte een takje van de grond, veegde het af aan

haar mouw en roerde ermee door de theepot. Ze schonk de kopjes vol. De thee was lichtgroen en rook naar pepermunt en citroen.

Ik zat heel dicht bij haar. Haar huid leek een beetje op verkreukeld papier. Van dat bruine papier dat mijn tante gebruikt als ze koekjes bakt.

‘Waarom? Waarom wil je schrijver worden?’

Ze keek me aan over haar bril.

Logische vraag, denk ik nu.

‘Toch niet om rijk of beroemd te worden?’

vroeg ze toen ik stil bleef.

Beroemd zijn, ja, dat leek me wel wat, maar dat was vast niet het goede antwoord.

‘Rijk word je er niet van. En beroemd worden... dat moet je echt niet willen, hoor. D’r is niks aan. Geeft alleen maar gedoe en meningen en verwachtingen en stress. En scheve gezichten.’ Ze pakte haar theekopje van de boomstronk.

‘Nou,’ vroeg ze, ‘waarom wil je schrijver worden?’

‘Eh, ik vind het gewoon leuk.’

‘Leuk? Wat bedoel je daarmee?’

Pff, het leek wel hordelopen. (Ik zit op atletiek, heb ik dat al verteld?) Pas weken later kwam ik erachter dat Lidwien het woord ‘leuk’ het toppunt van niksigheid vindt (haar woorden). Ze zet er altijd een rode streep doorheen.

Diepe zucht. Ja, waarom wil ik eigenlijk schrijver worden?

Ik wil het gewoon. Wanneer dat idee is ontstaan, weet ik niet meer, maar ik kan me niet herinneren dat ik ooit iets anders wilde.

‘Het is iets wat vanzelf gaat, schrijven,’ zei ik. ‘Ik schrijf ook altijd in mijn hoofd, ik bedoel... als ik iets meemaak, ga ik er vanzelf een verhaaltje over maken, alsof ik de hoofdpersoon

ben in een boek. En soms bedenik ik een ander einde. Dat vind ik het leukste geloof ik, dat ik zelf mag bepalen wat er gebeurt en hoe het afloopt. En ik verzin altijd verhalen voor Kalle. Dat deed ik al toen ik nog niet eens kon schrijven.’

Lidwien bleef me aankijken over haar bril. Ze lachte me niet uit. Eerste horde genomen.

Toen durfde ik het te vragen: ‘Jij geeft toch schrijfles op dinsdag? Kan ik niet bij jou op cursus?’

Ze geeft de cursus gewoon bij haar thuis, in de woonkamer. Elke dinsdagavond staat haar voortuin vol damesfietsen. Vorige week zag ik ook een man naar binnen gaan.

Het duurt vaak tot middernacht. Dan word ik wakker van het geluid van rammelende fietskettingen en gepraat in de straat.

‘Bij mij op schrijfcursus? Och kind welnee, dat is niks voor jou. Dan zit je tussen allemaal middelbare vrouwen die bestsellers willen schrijven, met veel geshop en stiekeme seks met de buurman. En altijd maar die witte wijn, die eeuwige witte wijn. Al hun schrijfsels zijn gemarineerd in chardonnay. Nee, ga jij eerst maar eens een eigen stijl ontwikkelen.’

‘Eh, hoe moet dat?’

‘Gewoon schrijven, veel schrijven. Oefenen, oefenen en nog eens oefenen. Dan laat je mij af en toe iets lezen en dan geef ik tips en kritiek. Als je tenminste tegen kritiek kunt.’

Mijn hart maakte een sprongetje. Ze wilde me helpen, ik kreeg zelfs privés! Natuurlijk kan ik tegen kritiek. Nou ja, eigenlijk niet, maar dat zou ik dan wel leren.

Uit:
Hoe ik per ongeluk een boek schreef
Annet Huizing
€ 15,99 | 130 pag.

Nieuwsgierig naar
dit boek? Scan de
QR-code voor meer
informatie en extra's:

Het winnende vervolgverhaal van Lisa

Voor de vorige STACH schreef Anna van Praag het begin van een kort verhaal over Mina, die op straat een portemonnee vindt en twijfelt wat ze ermee moet doen: hem zelf houden of op zoek gaan naar de eigenaar? **Lisa Moorrees** (10) wist het antwoord wel!

Plotseling had Mina een geweldig idee. Ze kon een advertentie in de krant zetten. Dan kon degene van wie de portemonnee was 'm zelf ophalen! Alleen... Mina twijfelde. Wat als degene die kwam opdagen niet degene van de portemonnee was? Wat dan?

Ik sta voor een raadsel, dacht ze ongelukkig. Plotseling lichtte er een lampje in haar op. Er woont een uitvinder hier in de buurt, dacht ze. Misschien kan die de vingerafdrukken analyseren.

Ze rende door de straat en sloeg een zijweg in. Toen stond ze hijgend en puffend voor het huis. Ze klopte op de deur.

'Yes?' klonk het van achter de deur. Er werd opengedaan en een vrouw met rossig rood haar dat deed denken aan roest deed open. 'Wat kan ik voor je doen?' vroeg de vrouw.

'Zou u de vingerafdrukken op deze portemonnee kunnen analyseren, mevrouw...?' vroeg Mina verlegen.

'Darcy. Mijn naam is Darcy,' zei de vrouw glimlachend. 'En ik weet al van wie deze portemonnee is.'

'O ja?' vroeg Mina verbaasd.

'Zeker weten,' zei Darcy. 'Hij is van mijn

vriendin Amiley. Ze woont een paar straten verderop, in de Orchideestraat.'

'Goed,' zei Mina, 'dan ga ik even bij haar langs.'

Ze baande zich een weg naar de deur. Toen ze in de deurpost stond, draaide ze zich om en riep: 'Heel erg bedankt, Darcy, voor alles!'

'Graag gedaan,' zei Darcy, 'ik zie je nog wel!'

Toen ze de straat uit was, zei Mina hardop: 'Even kijken. Hier is de Orchideestraat.'

Ze liep door tot ze een bord zag met erop:

HIER WOONT AMILEY VICTOR.

'Dit is het,' zei Mina.

De deur stond wagenwijd open en ze liep naar binnen.

'Verrassing!'

Mina zag een complete filmset en in het midden stonden Amiley en Darcy.

'We wilden testen hoe eerlijk je bent,' legde Amiley uit, 'we willen je graag bij de filmset en je krijgt twintig dollar per maand betaald. Lijkt het je wat?'

Het duizelde Mina. Hiermee kon ze de medicijnen voor haar oma kopen! Wat een kans! Dus...

'Ja!!!' zei Mina stralend.

Anna van Praag: 'Wat een prachtige verhalen heb ik gelezen en zo ontzettend veel! Sommige verhalen waren heel realistisch, andere heel toverachtig. Sommige verhalen waren mooi rond, andere verhalen werden weer een nieuw verhaal op zich. Er waren kinderen die doorgingen in de stijl van het verhaal en kinderen die er iets heel nieuws van maakten. Een goed voorbeeld van een heel nieuw verhaal, maar wel helemaal af en heel erg van deze tijd, gaf Lisa Moorrees. Heel origineel. Zij is de winnaar!

Heb jij niet gewonnen? Niet getreurd: we hebben al een nieuw verhaal voor je klaarstaan. En als je schrijftips wilt, dan mag je Anna van Praag mailen (via stach@lemniscaat.nl) – die geeft ze je graag!

Maak het verhaal van Annet Huizing op de volgende pagina af in Word (max. 500 woorden) en mail het naar stach@lemniscaat.nl onder vermelding van je naam, leeftijd en adres om mee te doen met de schrijfprijsvraag. Niet alleen maak je zo kans op een boekenpakket, het beste verhaal wordt ook nog eens gepubliceerd in de volgende *STACH*. De wedstrijd is bedoeld voor kinderen tot en met 13 jaar. De deadline is 15 mei.

Veel schrijfplezier!

Ook de verhalen van **Jamie Garbey**
Trabas en **Felien van der Holst** spron-
gen eruit. Het verhaal van Jamie
bleef heel dicht bij mijn idee. Wat ik
mooi vind, is dat Mina iets leert: ze
ontdekt de winst van je eigen hart
volgen, zonder dat ze braaf doet wat
hoort. Het verhaal van Felien is super-
mooi geschreven en het verandert in
een prachtig sprookje, dat misschien
ooit wel eens een boek kan worden!

Prijsvraag

Maak het verhaal af van...

ANNET HUIZING

Op de vorige pagina lees je hoe je meedoet!

In iedereen schuilt een verhalenverteller. Laat je fantasie de vrije loop en voor je het weet kom je met de wildste ideeën! Dat gebeurde ook Annet Huizing. Speciaal voor STACH schreef ze een kort verhaal. Weet jij hoe het verdergaat?

In de bezemkast

Mijn broer heeft een lievelingsbroer, en dat ben ik niet. Dat is mijn zus. Ze is natuurlijk niet echt een broer, maar mijn broer noemt haar 'bro'. Van *brother*. En zij hem ook.

Mijn zus heeft ook een lievelingsbroer, en dat ben ik ook niet. Dat is mijn broer. De broer die dus 'bro' zegt tegen mijn zus. Snap je? Misschien moet ik het wat simpeler zeggen: mijn broer en zus zijn een tweeling. En tweelingen... pff.

Zij waren er het eerst. Ik kwam vier jaar later. Niet handig van m'n ouders. Je staat meteen met 2-0 achter als nakomertje en eenling. En met 3-0 als je dan ook nog eens heel klein bent. Zoals ik. Als je eerst een tweeling op de wereld zet en dan een eenling, ben je als ouders niet goed bezig, vind ik. Want nu is iedereen met z'n tweeën. Behalve ik.

Bro & Bro hebben mij helemaal niet nodig. 'Effe opzouten, kruimeltje,' roepen ze als ik mee wil doen met hun spelletjes. Laatst zei Bro tegen Bro: 'Blaas jij dat irritante pluisje even van de stoel?' Dat was ik dus, hè. Kun je nagaan. Ik zit op de reservebank. Of nee, dat niet eens. In de kleedkamer. Of nee, nog erger, in de bezemkast. Zelfs m'n ouders noemen me soms Pluisje. Dat is liefkozend bedoeld, volgens hen. Ja hoor. Ze moesten eens weten hoe het is om een pluisje in de bezemkast te zijn.

Mijn ouders hebben hun handen vol aan de tweeling, want die loopt altijd in zeven sloten tegelijk, zeggen ze. Klopt inderdaad wel een beetje, maar ze

kunnen elkaar toch uit de sloot helpen? En dan kunnen m'n ouders ondertussen met mij een spelletje doen.

Nee, het leven is verschrikkelijk voor een eenling. Toen ik dat een keer zei tegen m'n moeder, reageerde ze keihard: 'Lieverdje, je hebt inderdaad een wat aparte positie in het gezin.' Ja, tot zover klonk het nog best wel aardig. Maar daarna zei ze: 'Toch zul je ermee moeten leren omgaan. Dat is goed voor je. Daar groei je van.' M'n vader zat er een beetje bij te knikken achter z'n krant.

'Ja, maar...' zei ik tegen m'n moeder. Ze viel me in de rede: 'En daarbij mag je best fouten maken. Ook daar groei je van.' Ik heb al heel veel problemen moeten oplossen en al heel veel fouten gemaakt, maar van dat groeien heb ik nog niet zoveel gemerkt. De tweeling groeit als boerenkool, en zij hoeven never nooit problemen op te lossen. Ze hebben gewoon geen problemen, want ze zijn altijd met z'n tweeën.

Maar nu heb ik iets briljants bedacht om uit die bezemkast te komen. Ik heb iets bedacht waardoor mijn positie in het gezin radicaal zal veranderen. Dat ik een beslissende positie op het veld inneem. Dat ze niet meer om me heen kunnen. Dat ik de Messi ben van het gezin, zeg maar.

Wat denk jij: wat heeft 'Pluisje' bedacht om op te vallen? En loopt dat goed af?

WOORDZOEKER

ANNEJAN

BEEST

BEREN

BOSWACHTER

BUITENBEENTJE

BUREAU

DINOSAURUS

DWAALLICHT

EIGENWIJS

EXPEDITIE

FONKEL

GEHEIM

GRAPPIG

HEELAL

HELD

HOMME

INSPIRATIE

JESSE

JONA

JUBILEUM

KLAS

KLAUWEN

LEERZAAM

LIEFDESDRANK

LIEVELINGSBOEK

LUNA

MAGENTA

MAGIE

MORMEL

MYTHEN

PALEONTOLOOG

PERSONAGE

PIETER

PLANEET

POLDER

PRIJSVRAAG

ROODKAPJE

SCHATKAMER

SERIE

SKELET

STERREN

STINKVOETEN

SYLFINE

TIPS

TOEKOMST

TOENDRA

TOMAS

UITGEVER

VERHAAL

VERKERING

ZEEMONSTER

ZEEZICHT

K	R	L	D	E	U	I	T	G	E	V	E	R	E	W	R	E	L	E	
B	E	B	E	L	N	V	S	I	J	W	N	E	G	I	E	N	I	S	A
U	D	O	E	K	E	I	N	S	P	I	R	A	T	I	E	M	A	N	
R	L	S	B	R	N	H	F	M	A	D	I	S	I	F	T	Y	T	N	
E	O	W	H	S	G	O	A	L	I	L	N	T	D	E	E	T	N	E	
A	P	A	E	N	G	A	F	N	Y	O	K	E	E	W	O	H	E	J	
U	A	C	I	I	Z	N	O	P	M	S	S	L	P	S	V	E	G	A	
L	E	H	R	R	P	S	I	E	E	D	N	E	X	R	K	N	A	N	
V	B	T	E	E	A	H	E	L	R	R	R	K	E	O	N	E	M	P	
A	N	E	S	U	L	Z	O	A	E	A	S	S	D	O	I	W	G	R	
T	L	R	R	M	E	E	N	M	R	V	T	O	Z	D	T	U	R	I	
J	E	U	R	E	O	K	A	D	M	E	E	E	N	K	S	A	A	S	
U	S	E	N	E	N	K	N	H	R	E	E	I	G	A	M	L	P	V	
B	S	P	N	A	T	E	E	R	R	Z	D	S	L	P	G	K	P	R	
I	E	E	I	A	O	E	E	O	I	W	A	N	O	J	E	E	I	A	
L	J	E	H	T	L	N	I	C	T	M	O	R	M	E	L	R	G	A	
E	E	C	S	A	O	P	H	P	O	V	E	R	K	E	R	I	N	G	
U	S	L	L	T	O	T	D	T	T	H	C	I	L	L	A	A	W	D	
M	I	E	H	E	G	E	J	T	N	E	E	B	N	E	T	I	U	B	

De woorden staan horizontaal, verticaal en diagonaal. De overgebleven letters vormen de oplossing.

Uitgepuzzeld? Stuur de oplossing onder vermelding van je naam, leeftijd en adres naar stach@lemniscaat.nl en maak kans op een geweldige prijs! Er wordt elke eerste woensdag van de maand een winnaar (< 14 jaar) aangewezen.

MYTHISCHE ZEEMONSTERS

Veel zeelui keren terug van hun reis met sterke verhalen over monsterlijke zeeslangen en andere watergriezels. Dat zegt wel iets over de vele gevaren die hen te wachten staan als ze het ruime sop kiezen!

Een van de gevaarlijkste zeemonsters in de Griekse mythologie is Scylla. Haar zes koppen zitten op lange, slangachtige nekken en daarmee valt ze voorbijvarende schepen aan. Ooit was ze een nimf, tot de jaloerse tovenares Circe haar in een zeemonster veranderde.

In de Noordse mythen vind je Jörmungandr, een giftige zeeslang die rondom Midgaard (de aarde) ligt. Hij heeft de punt van zijn eigen staart in zijn bek en zodra hij die loslaat en aan land gaat, begint het einde van de wereld: Ragnarök.

Leviathan is de reusachtige zeeslang uit de Joodse volksverhalen. Hij is bedekt met dikke schubben, zijn grote ogen gloeien en als hij vuurspuwt, begint de zee rondom hem te koken.

Een legendarisch Noors zeemonster is de kraken. Hij ziet eruit als een reuzeninktvis en hij is zo groot dat sommige onfortuinlijke vissers hem aanzien voor een eiland. Maar zodra ze daarop stappen, sleurt de kraken hen met zijn tentakels onder water.

Japanse vissers vrezen de zeemonnik, die vanuit de diepte op hen loert en ineens uit een kalme zee kan opstijgen om hun boot te laten kapseizen. De 'umibozo', zoals hij daar heet, kan tien meter lang worden en verschijnt als een enorme, zwarte schaduw met helwitte ogen.

Een dendan is een zeemonster uit de Arabische legenden. Hij houdt zich schuil op de bodem van de oceaan en hij kan met één hap een compleet schip verslinden – met bemanning en al.

Een Chinese legende vertelt over Shen, een draak die zichzelf in een reuzenmossel kan veranderen. Zijn adem veroorzaakt luchtspiegelingen.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

Uit:
Van dwaallicht tot drakenkoning
Claire Cock-Starkey & Samantha Dolan
Vertaald door Margaretha van Andel
€ 15,99 | 80 pag.
verschijnt in maart

GRATIS

HET
kleine
HEELAL

POLDER

LEMNISCAAT
60
JAAR

STACH

DE SCHRIJFPLEK VAN
Anna
van
Prag

#5

DE
BIZARSTE
BEESTEN
OOIT

WWW.LEMNISCAAT.NL

Deze STACH wordt u aangeboden door

8 713791 080039

